

AFSTUDEERWERKSTUK

COMPETENTIE ONTWIKKELING OP MBO VEEHOUDERIJ OPLEIDINGEN IN NEDERLAND

Celine van Schagen, Dier- en Veehouderij
Afstudeerdocent: Ilse Elfrink

Augustus 2021

AERES
HOOGESCHOOL
DRONTEN

*Competentie ontwikkeling op mbo veehouderij
opleidingen in Nederland.*

Afstudeerwerkstuk

Assendelft, augustus 2021

Opdrachtgever:

Aeres Hogeschool Dronten
De Drieslag 4
8251 JZ Dronten

Auteur:

Celine van Schagen
Student Dier- en Veehouderij
3025048@aeres.nl

Coach:

Ilse Elfrink
i.Elfrink@aeres.nl

Stagebegeleider:

Rianna Groot
rianna.groot@clusius.nl
Clusius College Alkmaar, team veehouderij

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeerwerkstuk dat geschreven is door Celine van Schagen, vierdejaars student aan de Aeres Hogeschool Dronten. Ik volg hier de opleiding Dier- en Veehouderij, dit afstudeerwerkstuk is geschreven voor de afronding van mijn studie.

In het 4^e jaar van mijn opleiding heb ik de Educatieve minor gevolgd aan de Aeres Hogeschool in Wageningen. Tijdens de bijbehorende stage op het Clusius College in Alkmaar bij de opleiding veehouderij werd mijn interesse gewekt voor competenties. Als gevolg van de Corona pandemie heb ik ook mijn afstudeerstage afgerond op het Clusius College. Hierdoor kon ik mijn interesse in competenties verder onderzoeken en mijn afstudeeronderzoek hierover uitvoeren.

Voor de ondersteuning bij het schrijven van dit afstudeerwerkstuk wil ik mijn afstudeer coach Ilse Elfrink en mijn stagebegeleider Rianna Groot bedanken. Daarnaast bedank ik de studenten van Aeres Hogeschool Dronten voor het invullen van de enquête. Tot slot wil ik de personen bedanken waarbij ik een interview heb mogen afnemen; Dirk de Groot, Marco den Ouden, Walter Mastenbroek en Jeanette Wolters.

Ik wens u veel leesplezier.

Celine van Schagen,

Assendelft, augustus 2021

Inhoud

Samenvatting.....	4
Summary English	5
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	6
1.1 Competentie achterstand.....	6
1.2 Mbo	6
1.3 Doorstroom	7
1.4 Competenties	9
1.5 Competentiegericht onderwijs.....	10
1.6 Ontwikkeling van competenties.....	11
Hoofdstuk 2 Materiaal en Methode.....	14
Hoofdstuk 3 Resultaten	16
3.1 Resultaten enquête	16
3.2 Resultaten interviews.....	18
Hoofdstuk 4 Discussie.....	21
Hoofdstuk 5 Conclusie en Aanbevelingen	23
Literatuurlijst	25
Bijlagen	27
Bijlage 1 Competentie wijzer mbo	28
Bijlage 2 Competenties Aeres Hogeschool Dronten	30
Bijlage 3 Scorekaarten competenties Aeres Hogeschool Dronten	31
Bijlage 4 De enquête	36
Bijlage 5 Interview	43
Bijlage 6 Contactpersonen interview	44
Bijlage 7 Resultaten enquête	45
Bijlage 8 Afgenomen interviews.....	51
Interview met Jeanette Wolters, 16-06-2021	51
Interview met Dirk de Groot, 10-06-2021	54
Interview met Walter Mastenbroek, 18-06-2021	59
Interview met Marco den Ouden, 21-06-2021	62
Bijlage 9 Coderen interviews.....	67
Checklist schriftelijk rapporteren	72

Samenvatting

De auteur van dit vooronderzoek heeft als vooropleiding middelbaar beroepsonderwijs(mbo) veehouderij gestudeerd op het Clusius College in Alkmaar en is vervolgens doorgestroomd naar de opleiding Dier- en Veehouderij aan de Aeres Hogeschool Dronten. In haar 4e leerjaar heeft zij de Educatieve minor gevolgd aan de Aeres Hogeschool Wageningen, daarbij liep zij stage bij haar vooropleiding. In het 1e jaar van haar hoger beroepsonderwijs (hbo) opleiding had zij moeite met de competenties; onderzoeken, presenteren en samenwerken. Tijdens de stage constateerde zij dat de mbo studenten hier ook tegen aan liepen tijdens de mbo-opleiding. Om een volledig beeld te krijgen van de competenties die op het mbo nog niet voldoende ontwikkeld worden is dit onderzoek gestart.

Uit gegevens van DUO blijkt dat van de mbo studenten die doorstromen naar het hbo, er ongeveer 20% in het 1^e jaar weer uitstromen. In dat onderzoek is gekeken naar migratie achtergrond, geslacht en opleidingsniveau van de ouders. Bij de opleiding Dier- en veehouderij aan de Aeres Hogeschool in Dronten is de uitstroom in 2019 13,5% dat is lager dan het Nederlands gemiddelde. Onbekend is wat de reden is van uitstroom.

Uit onderzoek van het ministerie van onderwijs Cultuur en Wetenschap blijkt dat het type student dat doorstroomt naar het hbo: theoretisch ingesteld is, thuis wordt gestimuleerd door hoger opgeleide ouders, goede cijfers haalt op de mbo-opleiding, financieel wordt ondersteund door ouders, zichzelf nog te jong vindt om te gaan werken of de student wil een andere kant op. Samenvattend wordt dit door de onderzoekers de persoons- of achtergrondkenmerk van de student genoemd, ofwel een competentie.

Dat competenties belangrijk zijn blijkt in 2004. In 2004 is er door de inspectie van onderwijs gestart met het 'herontwerp mbo', de verandering die doorgevoerd moest worden was het onderwijs richten op competentie ontwikkeling. In het schooljaar 2006-2007 hebben meerdere ROC's, AOC's en vak-instellingen deelgenomen aan experimenten met competentiegericht opleiden in het mbo. Competentiegericht onderwijs blijft zich tot op de dag van vandaag ontwikkelen.

De onbekende blijft wat het resultaat is van het competentiegericht onderwijs. Door de opleiding van de auteur is dit afstudeerwerkstuk gericht op de mbo-veehouderij opleidingen in Nederland en de Aeres Hogeschool Dronten. De hoofdvraag die geformuleerd is voor dit afstudeerwerkstuk is: 'Welke competenties moeten tijdens de opleiding veehouderij op het mbo beter ontwikkeld worden om de student voor te bereiden op de vervolgstudie Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten?'

Uit de enquête die gehouden is onder studenten die zijn doorgestroomd van het mbo naar het hbo blijkt dat er geen competenties zijn die zij te weinig ontwikkeld vinden op het mbo. De manier om competenties beter te ontwikkelen vinden zij, leerdoelen aan competenties koppelen en werken met projecten. Naast de enquêtes zijn er interviews gehouden met een instroom coördinator en vier docenten van de Aeres Hogeschool Dronten. Deze personen gaven aan dat het niet de competenties zijn waardoor studenten een moeilijk eerste jaar hebben. De moeilijkheid zit hem in de doorstroom- en schakelvakken. Op het mbo krijgen studenten AVO-vakken, dit zijn Nederlands, Engels en rekenen. Op het hbo moet de student ook Nederlands en Engels gaan volgen met daarnaast ook scheikunde en wiskunde. Die laatstgenoemde vakken krijgen de studenten niet op het mbo. Hierdoor vallen er veel studenten af omdat ze onvoldoende studiepunten halen op deze doorstroom- en schakelvakken.

Summary English

The author of this thesis has studied dairy husbandry and production at Clusius College Alkmaar as a secondary vocational education (mbo) and has subsequently moved on to the Animal and Livestock Farming education at the Aeres University of applied sciences (hbo) in Dronten. In her 4th year she followed the Educational Minor at the Aeres University Wageningen, where she did an internship at her previous education. In the 1st year of her hbo program she had difficulties with the competences, research, presentation and cooperation. During the internship she noticed that the mbo students also encountered these during their mbo education. To get a complete picture of the competences that are not sufficiently developed in mbo, this research was started.

Data from DUO show that of the mbo students who go on to hbo, about 20% leaves in the first year. The study looked at migration background, gender and educational level of the parents. In the course Animal and Livestock Farming education at the Aeres University of Applied Sciences in Dronten, the outflow in 2019 is 13.5% lower than the Dutch average. Unknown is the reason for outflow.

Research by the Ministry of Education, Culture and Science shows that the type of student who flows on to hbo: is theoretically oriented, is stimulated at home by more highly educated parents, gets good grades at the mbo study, is financially supported by parents, considers himself too young to start working or the student wants to go in a different job direction. Summarizing the researchers call this the personal or background characteristic of the student, or a competence.

That competencies are important is evident in 2004. In 2004 the inspectorate of education started the redesign of the mbo, the change that had to be implemented was to focus the education on competence development. In the school year 2006-2007, several ROC's, AOC's and vocational schools participated in experiments with competence-based training in the mbo. Competency-based education continues to develop to this day.

The unknown remains what the results of competency-based education are. Because of the author's education, this thesis is focused on the mbo dairy husbandry and production courses in the Netherlands and the animal and Livestock Farming education at the Aeres University of applied sciences Dronten. The main question formulated for this thesis is: 'Which competences should be better developed during the study dairy husbandry and production at the mbo in order to prepare the student for the continuation of the study Animal and Livestock farming (entrepreneurship) at the Aeres University of applied sciences Dronten?'

From the survey held among students who have progressed from mbo to hbo it appears that there are no competences that they feel are underdeveloped at their mbo education. The way to develop competences better is, according to them, to link learning goals to competences and to work with projects. In addition to the surveys, interviews were held with an intake coordinator and four teachers at the Aeres University of applied sciences Dronten. These persons indicated that it is not the competences that cause students to have a difficult first year. The difficulty lies in the transition and connecting subjects. In mbo students are given AVO-subjects, which are Dutch, English and arithmetic. At the Aeres University of applied sciences the student must also take Dutch and English as well as chemistry and mathematics. The latter subjects are not taught at mbo. As a result, many students drop out because they do not obtain sufficient credits for this transition and connecting subjects.

Hoofdstuk 1 | Inleiding

In het kader van de afstudeerfase in het vierde jaar van de opleiding Dier- en Veehouderij (DV) is dit afstudeerwerkstuk geschreven. Het afstudeerwerkstuk begint met een inleiding over het onderwerp, dit hoofdstuk eindigt met de hoofdvraag en deelvragen. Daaropvolgend is per deelvraag beschreven hoe deze onderzocht is, dit staat in materiaal en methode. In het 3^e hoofdstuk staan de resultaten van het onderzoek beschreven. Het 4^e hoofdstuk bevat de discussie en tot slot het 5^e hoofdstuk bevat de conclusie en aanbevelingen.

Na de beoordeling van het vooronderzoek zijn in de inleiding enkele figuren voorzien van bronvermelding en heeft het interview een extra vraag erbij gekregen. De negende vraag van het interview is: *‘Welke competentie ontwikkeling kan er in leerjaar 1 van het HBO nog beter begeleid worden? > extra training/ lessen o.i.d. voor doorstromers?’* Met deze vraag kan er in de conclusie/aanbevelingen een passender advies gegeven worden met kennis uit de praktijk.

1.1 Competentie achterstand

De auteur van dit vooronderzoek heeft als vooropleiding middelbaar beroepsonderwijs(mbo) veehouderij gestudeerd op het Clusius College in Alkmaar en is vervolgens doorgestroomd naar de opleiding Dier- en Veehouderij aan de Aeres Hogeschool Dronten. In haar 4^e leerjaar heeft zij de Educatieve minor gevolgd aan de Aeres Hogeschool Wageningen, daarbij liep zij stage bij haar vooropleiding. In het 1^e jaar van haar hoger beroepsonderwijs (hbo) opleiding had zij moeite met de competenties; onderzoeken, presenteren en samenwerken. Tijdens de stage constateerde zij dat de mbo studenten hier ook tegen aan liepen tijdens de mbo-opleiding. Om een volledig beeld te krijgen van de competenties die op het mbo nog niet voldoende ontwikkeld worden is dit onderzoek gestart.

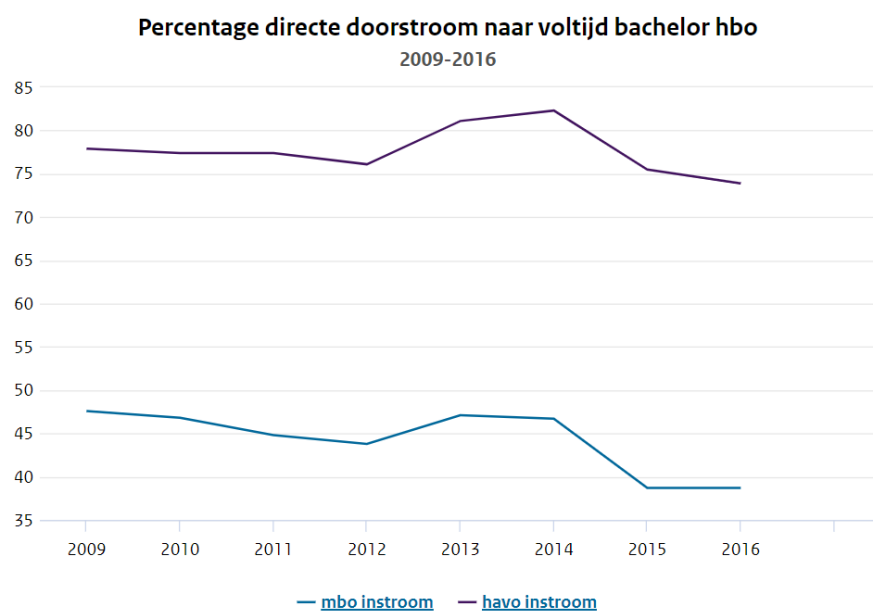
Bij navraag binnen het Clusius College bleek dat er al een beeld was van competenties die niet voldoende werden ontwikkeld. Competenties die niet voldoende werden ontwikkeld zijn volgens mevrouw Meijer (persoonlijke communicatie, 20 juli 2021); samenwerken, onderzoeken en zelfsturen. Om dit te verhelpen is er dit schooljaar 2020-2021 een keuzedeel gestart om de studenten voor te bereiden op het hbo, de naam van dit keuzedeel is doorstroom hbo. Keuzedelen binnen het mbo zijn per 1 augustus 2016 ingevoerd. Door het volgen van een keuzedeel kan de student zichzelf verbreden of verdiepen in een voor hem of haar interessant onderwerp. Een mbo-opleiding bestaat sinds leerjaar 16/17 uit een basisdeel, profielfdelen en keuzedelen (Onderwijsinspectie, 2021). Het keuzedeel doorstroom hbo op het Clusius College is ontwikkeld in samenwerking met andere mbo-scholen, de Hogeschool van Amsterdam en Inholland. Tijdens het keuzedeel wordt aandacht besteed aan diverse onderwerpen die te maken hebben met het hbo. Namelijk: samenwerken in een groep, notulen maken, agenda maken, reflecteren, een statistiek opdracht, een e-magazine maken, voldoen aan checklisten en volgens APA-bronnen vermelden. Daarnaast worden er gastlessen verzorgd waarbij docenten en studenten van de Hogeschool van Amsterdam en Inholland vertellen over onderwerpen binnen het hbo.

1.2 Mbo

Als een student de opleiding veehouderij niveau 4 heeft behaald is zijn/haar titel vak expert veehouderij. In theorie betekent dit dat een student zelf een boerderij kan runnen, maar met dit diploma zijn er meer baan mogelijkheden. De andere mogelijkheden zijn: werknemer op een bedrijf in de agrarische sector, servicemedewerker, winkelmedewerker, adviseur of loonwerker. Deze banen vragen om andere competenties dan een boerderij runnen, het is daarom van belang dat deze ook geleerd worden tijdens de opleiding. Met een niveau 4 diploma is dus al veel mogelijk, maar volgens Mulder (2010) is de verwachting voor de toekomst dat 50% van de banen in de agrarische sector een hbo-niveau of hoger vragen. Het is dus belangrijk dat studenten doorstuderend.

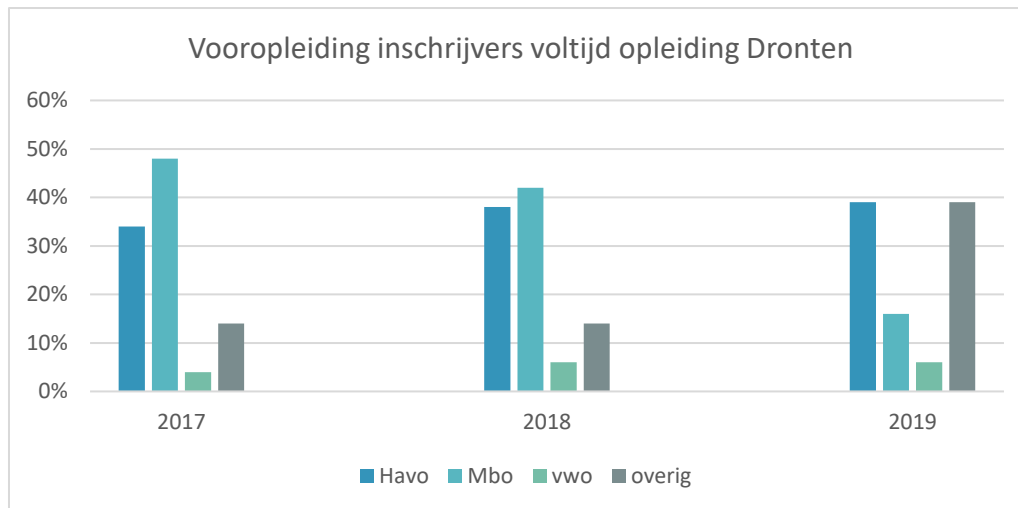
1.3 Doorstroom

In het Nederlandse onderwijs is een belangrijke route de doorstroom van het mbo naar het hbo. Doorstroom betekent dat de student na het behalen van een diploma verder gaat met een opleiding op een hoger niveau. Het percentage van doorstromers via de route mbo-hbo neemt de afgelopen jaren af. Deze constatering is gedaan door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) (2016). Dit agentschap heeft inzicht in de data van het onderwijs. In figuur 1 is met de blauwe lijn weergegeven hoe de doorstroom over de jaren 2009 tot 2016 is van mbo studenten naar een voltijd bacheloropleiding op het hbo. In het jaar 2009 is dit 47,6% in 2016 is dit 38,7% dat betekent een daling van 8,9%. Dit resulteert in meer niveau 4 gediplomeerde studenten. De daling van het aantal doorstromers heeft er volgens DUO mee te maken dat hbo-opleidingen een strengere selectie houden en er onvoldoende financiën zijn voor de mbo student om door te studeren.

Figuur 1 Percentage directe doorstroom naar voltijd bachelor hbo (DUO, 2016)

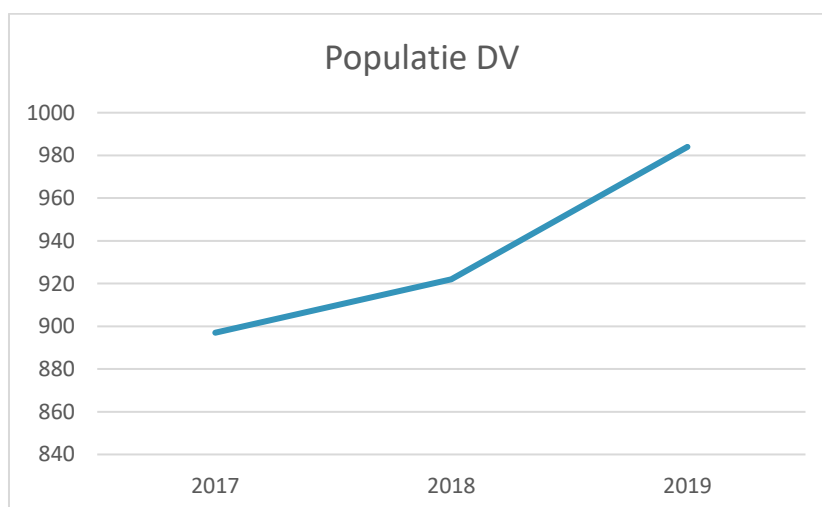
Om naar Aeres hogeschool Dronten specifiek te kijken is de data uit het jaarverslag (2019) verwerkt in een staafdiagram. In figuur 2 zijn de vooropleidingen van instromers weergegeven. Instroom betekent dat een student zich inschrijft bij een nieuwe opleiding. Deze percentages zijn verwerkt in staafdiagrammen weergegeven in figuur 2.

Figuur 2 Vooropleiding inschrijvers voltijd opleiding Dronten (Jaarverslag Dronten, 2019)

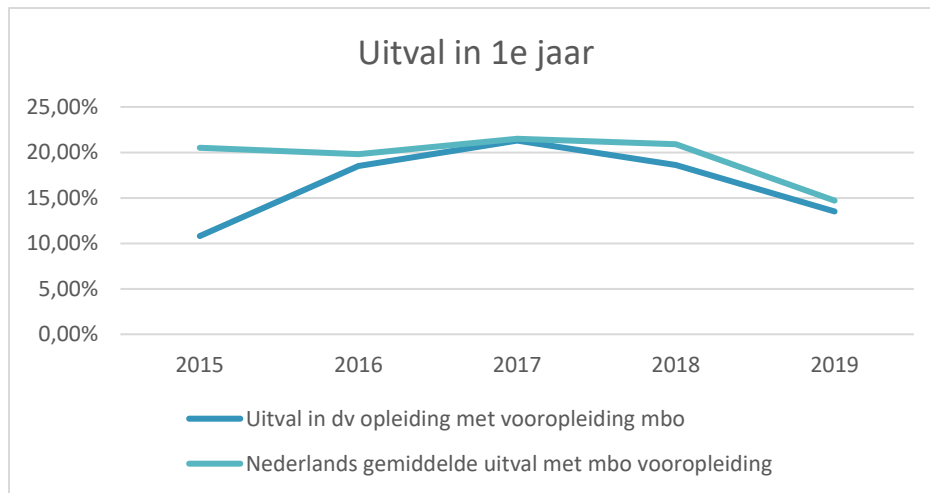
In het jaarverslag staat als opmerking dat wanneer een persoon zich inschrijft hij/zij dan zelf kan aangeven wat de vooropleiding is. De constatering van vooropleidingen is dus niet valide. In de jaren 2017 en 2018 zij er meer mbo studenten die zich aanmelden dan havo studenten. In het jaar 2019 is het aantal mbo studenten flink gedaald en overig is gestegen.

In figuur 3 is de populatie bij de opleiding Dier- en Veehouderij weergegeven. Er is hier een stijging zichtbaar. Deze data zijn van belang voor het aantal respondenten, dit gaat verder beschreven worden in het hoofdstuk materiaal en methode.

Figuur 3 populatie DV (Jaarverslag Dronten, 2019)

Uit de gegevens van DUO (2016) blijkt dat mbo studenten die doorstromen naar het hbo er ongeveer 20% van de studenten in het 1^e jaar weer uitstromen. Uitstroom betekent dat de student de opleiding verlaat. De uitstromers zijn bij DUO verdeeld naar migratie achtergrond, geslacht en opleidingsniveau ouders. Deze data zijn niet van belang voor dit onderzoek. Op de website van Vereniging hogescholen (2021) is gekeken naar de uitval gericht op de vooropleiding. De filters die hier zijn gebruikt is de uitval bij de Bachelor Dier- en Veehouderij, met vooropleiding mbo. Daarnaast is de filter gebruikt uitval bij alle opleidingen met vooropleiding mbo. Deze data zijn verwerkt in onderstaand figuur 4.

Figuur 4 Uitval in 1e jaar (Vereniging hogescholen, 2021)

Uit het lijndiagram is te concluderen dat de uitval in het 1^e jaar bij de opleiding DV alle 5 de jaren onder het Nederlands gemiddelde zit.

Vanwege de afnemende doorstroom van mbo naar hbo heeft het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) in 2020 een onderzoek laten doen naar de dalende doorstroom van mbo naar hbo. Doel van dit onderzoek was om erachter te komen waarom een steeds kleiner aandeel van de mbo-studenten doorstroomt naar het hbo (Broek van den, Cuppen, Ramakers, Termorshuizen, & Vroegh, 2020). Het baart zorgen, omdat in het mbo relatief veel eerste generatiestudenten studeren en studenten met een (niet-westerse) migratie-achtergrond. Ook rezen er vragen op over de toegankelijkheid van het hoger onderwijs en hoe het ervoor stond met gelijke kansen van mbo-studenten. Uit het onderzoek komt een omschrijving van het type student naar voren die kiest voor een hbo-opleiding na het mbo. Kenmerken van studenten die ervoor kiezen om door te stromen zijn theoretisch ingesteld, worden thuis gestimuleerd door hoger opgeleide ouders, haalde goede cijfers op hun mbo-opleiding, worden financieel ondersteund door ouders, vinden zichzelf nog te jong om te gaan werken of de studenten willen een andere kant op. Samenvattend wordt dit door de onderzoekers de persoons- of achtergrondkenmerk van de student genoemd, ofwel een competentie.

1.4 Competenties

Volgens Luken (2008) is het begrip competentie definiëren lastig over het begrip zijn namelijk vele definities te vinden. Het begrip competentie is het beste te omschrijven als een vermogen om kennis-, houdings- en vaardigheidsaspecten samen te voegen om in concrete taaksituaties doelen te bereiken. Verder in het vooronderzoek zal deze omschrijving van het woord competentie gelden.

Dat competenties belangrijk zijn blijkt uit de ontwikkelagenda groen onderwijs (2016). Deze agenda is opgesteld door het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid. Zij hebben de handen ineengeslagen om in de internationale top van export van land- en tuinbouwproducten en voedingsmiddelen te blijven. De groene sector komt in de komende jaren voor grote uitdagingen te staan, er moet 50-70 procent meer voedsel geproduceerd worden. Tegelijkertijd moet er rekening worden gehouden met milieu en de druk op natuurlijke hulpbronnen. Nederland kan alleen koploper blijven als er in de groene sector problemen opgelost kunnen worden, zoals; maatschappelijke opgaven rondom duurzame productie, klimaat, energie en leefbaarheid. De uitdagingen en problemen vragen om de kracht van groene kennis- en innovatiesystemen. Hierbij zijn het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid belangrijk. Met de ontwikkelagenda groen onderwijs is er een document opgesteld om onderlinge afspraken vast te leggen en op die manier internationale koploper te blijven. De afspraken zijn geformuleerd tot ambities waarin duidelijk gemaakt wordt wat ervan wie verwacht

wordt en wie de leiding binnen de ambitie heeft. Bijvoorbeeld ambitie 1a gaat over; “Het vergroten van de snelheid van de inhoudelijke vernieuwing in het onderwijs en het versterken van de bijdragen aan innovatie van het groene bedrijfsleven.” Hierbij is de trekker het bedrijfsleven, de taak van het bedrijfsleven is samenwerkingen met kennispartners intensiveren. Het onderwijs moet de bijdrage van innovaties in de sector versterken en de overheid moet maatschappelijke relevante beleidsthema’s actief agenderen. In de ambities 1b, 2a en 2c zijn competenties opgenomen. Bij 1b gaat het over de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, het bedrijfsleven moet de gevraagde competenties aanleveren bij de onderwijsinstellingen. Ambitie 2a gaat over het integreren van internationale competenties in het onderwijs. Tot slot ambitie 2c daar is het belangrijk dat het onderwijs zorgt voor versterking van schakels om op die manier een logische en aansluitende leerlijn te hebben met waardering voor de verworven competenties.

1.5 Competentiegericht onderwijs

In 2004 is er door de inspectie van onderwijs gestart met het ‘herontwerp mbo’, de verandering die doorgevoerd moest worden was het onderwijs richten op competentie ontwikkeling (2009). Uit het artikel van A. Bannink (2007) over competentiegericht onderwijs wordt duidelijk wanneer het mbo is gaan veranderen. Sinds het jaar 2003 zijn er ontwikkelingen geweest voor competentiegericht onderwijs. Docenten en ontwikkelaars hebben ervaring en kennis opgedaan en dit vertaalt naar lesprogramma’s. In het schooljaar 2006-2007 hebben meerdere ROC’s, AOC’s en vak-instellingen deelgenomen aan experimenten met competentiegericht opleiden in het mbo. In dit schooljaar is er weer gewerkt aan het ontwikkelen of verbeteren van de competentiegerichte opleidingsprogramma’s.

Volgens onderzoek dat is gedaan door de inspectie van onderwijs (2009) naar de kansen en risico’s van competentiegericht onderwijs gaat het mbo niet alleen over beroepscompetenties. Het mbo gaat ook over leer- en burgerschapscompetenties, Nederlands en moderne vreemde talen. Een mbo-opleiding moet een solide basis leggen voor de student. Hierdoor is de student wendbaar en weerbaar op de arbeidsmarkt en in de samenleving. De student moet kunnen omgaan met het hoge tempo van veranderingen op de arbeidsmarkt.

Mulder is in dit vooronderzoek al eerder genoemd over competenties die nodig zijn in de agrarische sector. In zijn onderzoek gaat het verder over competentiegericht onderwijs. Volgens Mulder (2010) is het een grote innovatie in het onderwijs en heeft het gevolgen voor personeel en de manier van les geven. Om competenties aan te kunnen leren aan studenten moeten ook de docenten hierop getraind worden. De onderzoeker schrijft tot slot in de conclusie: Verba docent, exempla trahunt. Dit betekent: Woorden geven instructies, voorbeelden leiden. Het is dus belangrijk dat docenten de voorbeelden zijn voor de studenten.

Lingsma en Scholten hebben een boek geschreven coachen op competenties (2007). Het boek is te gebruiken in de rol van docent maar ook als leidinggevende. Het belang van competenties is dat het een meetlat biedt, voor zowel docenten als studenten binnen een organisatie. Het begrip en de competentie is dan waarneembaar en bespreekbaar. Hierdoor wordt het geven en nemen van feedback op competenties makkelijker. Als competenties bespreekbaar zijn is het ook mogelijk om in het onderwijs de studenten bewust competenties aan te leren doormiddel van bijvoorbeeld praktijklessen.

Uit onderzoek van Daily, Conroy en Shelley-Tolbert (2001) blijkt dat in de praktijk aangeleerde vaardigheden bijdragen aan levenslessen voor studenten. Het mbo is erop ingericht om studenten door middel van praktijkonderwijs ervaringen te laten opdoen die leiden tot ontwikkelen van vaardigheden en competenties. De student doet deze ervaring op tijdens praktijklessen en

beroepspraktijkvorming(bpv). In het onderwijs krijgen studenten dus de kans om verschillende vaardigheden te leren die horen bij het beroep.

Op het mbo worden onderstaande competenties gebruikt:

1. Beslissen en activiteiten initiëren
2. Samenwerken en overleggen
3. Presenteren
4. Onderzoeken
5. Vakdeskundigheid toepassen
6. Plannen en organiseren.
7. Materialen en middelen inzetten
8. Leren
9. Formuleren en rapporteren

Deze competenties zijn opgenomen in een competentie waaier (Jacobs, 2012), in deze waaier is door middel van cartoons de levels van de competenties duidelijk gemaakt. Zo kan de student zichzelf identificeren met het level en kan de competentie op die manier bespreekbaar gemaakt worden. De competenties worden gebruikt bij werkcollege opdrachten, verslagen en de bpv. Er zit een verschil in de competenties die op het hbo gebruikt worden, de competenties die bij de Aeres hogeschool Dronten gebruikt worden zijn:

1. Zelfsturen
2. Samenwerken
3. Presenteren
4. Onderzoeken
5. Innoveren
6. Organiseren
7. Duurzaam handelen
8. Ondernemen
9. Globaliseren
10. Leidinggeven

Enkele van deze competenties komen overeen, bij Aeres Hogeschool Dronten is er ook een extra competentie. Studenten die doorstromen hebben zijn dus nog niet met elke competentie in aanraking gekomen.

Aan de Aeres Hogeschool Dronten moeten studenten elk studie jaar een Competentiemanagement en Persoonlijke ontwikkeling (CMP) verslag opleveren. Daarin moet de student aangeven welke competenties hij/zij ontwikkeld heeft door middel van de STARR reflectiemethode. Na het inleveren van dit verslag vindt er een eind gesprek met de mentor plaats.

1.6 Ontwikkeling van competenties

Om studenten optimaal competenties te laten ontwikkelen is het volgens Hernández-López, García-Almeida, Ballestros-Rodríguez, en De Saá-Pérez (2016) belangrijk dat studenten een goede relatie hebben met docenten. De goede relatie heeft een positief effect op de perceptie van gebruikte lesmethoden en de geschiktheid ervan.

Het ontwikkelen van competenties op het hbo is volgens Salas Velasco (2014) moeilijker omdat er op het hbo vooral theorie aan de studenten uitgelegd moet worden. Het onderzoek dat is gedaan door Salas Velasco heeft als conclusie dat de beoordeling op basis van opdrachten effectiever is om competenties te ontwikkelen dan luisteren naar hoorcolleges.

Uit onderzoek in Iran uitgevoerd door Mehrvarz, Heidari, Farrokhnia en Noroozi (2021) blijkt dat digitale vaardigheden van studenten belangrijk zijn voor de schoolprestaties. Op het mbo valt deze onder de competentie formuleren en rapporteren. Op het Clusius krijgen de studenten in de modules de lessen digitale vaardigheden. Op de Aeres Hogeschool zijn digitale vaardigheden verweven in modules niet in competenties en wegen mee in de beoordeling van een verslag door middel van de checklist schriftelijk rapporteren. De conclusie van het onderzoek is dat studenten die hun digitale vaardigheden goed ontwikkeld hebben en leren via de computer, positievere leerprestaties behalen. De schoolprestaties verbeteren dus door het gebruik van digitale middelen.

Volgens Canadees onderzoek van Pruneau, Kerry en Langis (2016) is de competentie duurzaamheid opgericht vanwege de huidige complexe problemen rondom klimaatverandering, woestijnvorming en pandemieën. Deze problemen hebben geen directe oplossing maar moeten opgelost worden doormiddel van verschillende competenties die samen tot de oplossing kunnen komen. Zoals de competenties: onderzoeken, vakdeskundigheid toepassen, innoveren en toekomst gericht denken.

De competentie leidinggeven is bij veel agrarische studenten bekend, maar uit onderzoek in Amerika van Rosch en Coers (2013) blijkt dat ze het minder goed kunnen uitvoeren dan studenten van andere opleidingen. Het advies uit dit onderzoek is dat studenten meer bezig moeten met sociaal-culturele discussies en dat docenten meer mogelijkheden moeten bieden tot leiderschap.

Er is bekend wat de in- en uitstroom is van de opleiding Dier- en Veehouderij aan de Aeres Hogeschool Dronten. Er is bekend welke competenties gebruikt worden op het mbo en welke verschillen er zijn als een student doorstroomt naar het hbo. Competenties zijn zo belangrijk dat het sinds 2006 een vast onderdeel is geworden in het mbo. Het meten van competenties blijft lastig evenals de documentatie ervan. Er is bijvoorbeeld onbekend wat de reden is dat studenten met een mbo voor opleiding uitstromen op het hbo. In dit onderzoek gaat gericht gekeken worden naar de competentie verschillen tussen het mbo en hbo. De hoofdvraag die is opgesteld voor dit afstudeerwerkstuk is als volgt:

“Welke competenties moeten tijdens de opleiding veehouderij op het mbo beter ontwikkeld worden om de student voor te bereiden op de vervolgstudie Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten?”

Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. *Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld boven het cijfer 4?*
2. *Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld onder het cijfer 2?*
3. *Wat is volgens studenten de manier om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?*
4. *Welke competentie achterstand zien de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten bij studenten die instromen vanaf het mbo?*
5. *Wat moet er volgens de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten op het mbo verbeterd worden om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?*

Doelstelling:

Het doel van dit onderzoek is een advies opleveren aan mbo-veehouderij opleidingen. In dat advies staat welke competenties nog onvoldoende worden ontwikkeld tijdens de opleiding om in het 1^e jaar van het hbo te beschikken over de basis competenties. Daarnaast is het advies ook geschikt voor studenten, er staat in aan welke competenties zij extra aandacht moeten besteden tijdens hun mbo-opleiding. Tot slot kan het advies ook gebruikt worden door de Dier en Veehouderij opleiding van de Aeres Hogeschool Dronten. Zij kunnen voor de onvoldoende ontwikkelde competenties die in kaart zijn gebracht, aangepaste lesprogramma's maken om de student te helpen.

Hoofdstuk 2 | Materiaal en Methode

Om de hoofdvraag te beantwoorden moesten eerst de deelvragen beantwoord worden. In dit hoofdstuk staat per deelvraag uitgeschreven hoe deze onderzocht zijn. Het onderzoek is kwalitatief en is uitgevoerd door middel van een enquête en interviews.

Deelvraag 1: Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld boven het cijfer 4? En **Deelvraag 2:** Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld onder het cijfer 2?

Deelvraag 1 en 2 zijn beantwoord door middel van de resultaten van de enquête. Deze enquête is bijgevoegd in bijlage 3. De enquête is via het programma Google-Forms gemaakt en gaf direct de binnen gekomen antwoorden weer. De enquête is via de teamleider meneer Nolles van de opleiding Dier- en Veehouderij aan de Aeres Hogeschool in Dronten gedeeld met alle DV studenten. De doelgroep waren de DV studenten met als vooropleiding mbo hen is gevraagd de enquête in te vullen. Het emailadres van meneer Nolles is: j.nolles@aeres.nl. Ook is de enquête gedeeld in de Facebookgroep vraag & aanbod Aeres Hogeschool. De enquête is op 24 juni 2021 verspreid, op 15 juli 2021 is de enquête gesloten. Het aantal respondenten dat verwacht was is als volgt berekent de populatie van de opleiding is in 2019, 984 dat is het meest recente aantal studenten. Van de percentages vooropleidingen is het gemiddelde berekend over de jaren 2017 tot 2019, dit vanwege de grote verandering in 2019. Het gemiddelde komt uit om 35% studenten met een mbo-vooropleiding. 35% van 984 is 344 studenten met een mbo-opleiding die de DV-opleiding volgen. De verwachting was dat 50% van deze respondenten de enquête in gaat vullen. Dat zal dan neerkomen op 172 ingevulde enquêtes. Vanuit de antwoorden is een overzicht gemaakt met de scores op de competenties. Competenties die door studenten zijn beoordeeld boven het cijfer 4 zijn goed ontwikkeld, en geven antwoord op deelvraag 1. Competenties die door de studenten zijn beoordeeld met een cijfer onder de 2 zijn onvoldoende ontwikkeld en geven antwoord op deelvraag 2.

Deelvraag 3: Wat is volgens studenten de manier om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?

In de enquête die gedeeld is volgens dezelfde omschrijving als bij de deelvragen 1 en 2 staat de vraag: "Hoe zou competentie ontwikkeling op het mbo verbeterd kunnen worden?" Hierbij is de studenten een meerkeuze lijst gegeven omdat dit handig is met analyseren. Ook is er de optie gegeven om zelf een oplossing aan te dragen. Het antwoord op deze vraag kan gebruikt worden in het advies naar mbo en hbo-scholen toe.

Deelvraag 4: Welke competentie achterstand zien de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten bij studenten die instromen vanaf het mbo?

Om deelvraag 4 te beantwoorden gaat er een interview gehouden worden met Dirk de Groot, instroom coördinator bij Aeres Hogeschool Dronten. In zijn functie ziet hij veel mbo en havo studenten voorbijkomen en is daarom interessant voor dit onderzoek. Daarnaast gaan er docenten en mentoren geïnterviewd worden, deze personen geven les en zijn mentor van studenten met een mbo-vooropleiding. Deze personen gaan zijn: Jeanette Wolters, Marco den Ouden en Walter Mastenbroek. De contact gegevens van deze personen zijn opgenomen in bijlage 6 De vragen die gesteld gaan worden tijdens het interview zijn opgenomen in bijlage 5. De interviews zullen plaats vinden via teams en opgenomen worden zodat het interview op een later moment uitgewerkt kan worden. De uitgewerkte interviews worden als bijlage toegevoegd in het afstudeerwerkstuk. Vanuit de interviews kan deelvraag 4 beantwoord worden.

Deelvraag 5: Wat moet er volgens de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten op het mbo verbeterd worden om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?

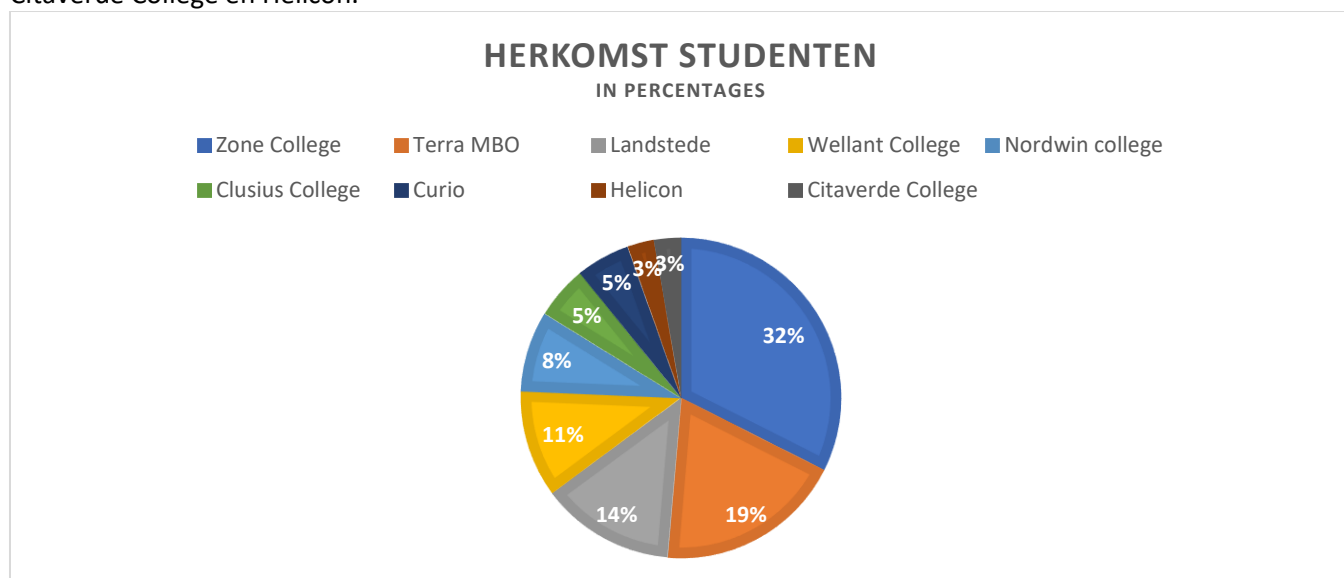
Deelvraag 5 gaat ook beantwoord worden door middel van het interview dat beschreven staat bij deelvraag 4.

Hoofdstuk 3 | Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête en interviews weergegeven.

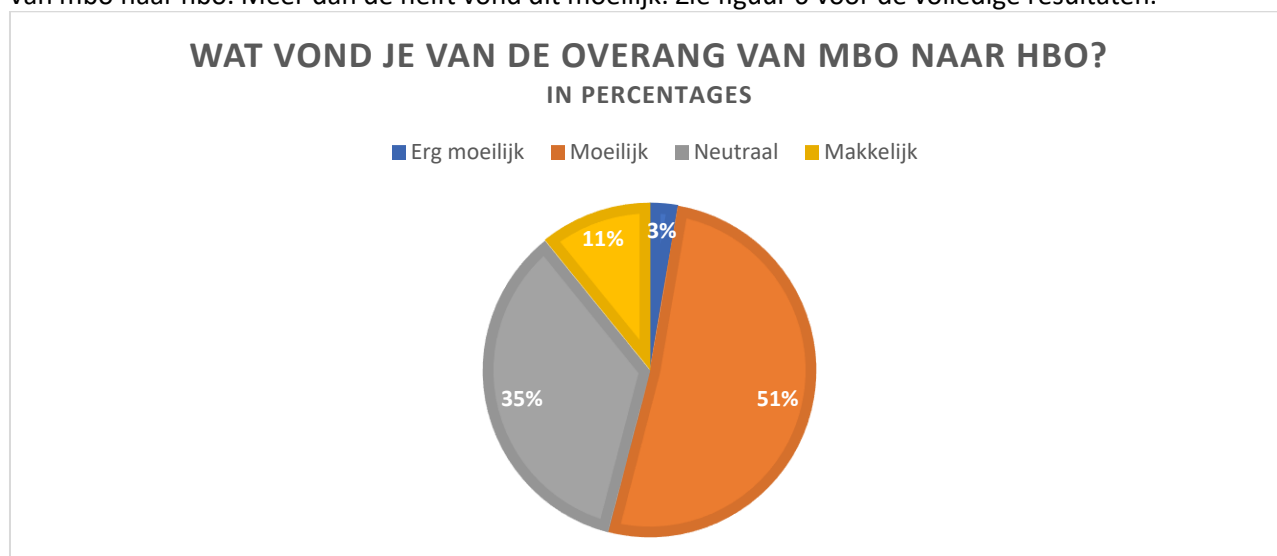
3.1 Resultaten enquête

De enquête die gemaakt is via Google-formulieren, is verspreid door de teamleider Jeroen Nolles. Daarnaast is de enquête gedeeld via de Facebookgroep-vraag en aanbod Aeres Hogeschool. De enquête heeft in de looptijd van drie weken 37 respondenten opgeleverd. De respondenten kwamen van alle mogelijke scholen. In figuur 5 is in procenten weergegeven van welke mbo-school de 37 respondenten kwamen. De meeste studenten zijn afkomstig van het Zone college, de minste van het Citaverde College en Helicon.

Figuur 5 Herkomst studenten

Als controle vraag is in de enquête opgenomen of de respondent studeert aan de Aeres Hogeschool Dronten of een andere school. Alle respondenten hebben bij deze vraag geantwoord dat ze studeren aan de Aeres Hogeschool Dronten. De doelgroep voor de enquête waren ook studenten die zijn uitgestroomd in het eerste jaar. Eén respondent is uitgestroomd in het eerste jaar met als reden onvoldoende studiepunten. Ook is aan de respondenten gevraagd wat ze vonden van de overgang van mbo naar hbo. Meer dan de helft vond dit moeilijk. Zie figuur 6 voor de volledige resultaten.

Figuur 6 Overgang van mbo naar hbo

In de enquête moesten de respondenten de ontwikkeling van de 10 competenties van Aeres Hogeschool Dronten scoren. Hierbij was het getal één te weinig en vijf goed. De gekozen scores zijn berekend tot een gemiddelde. Hieruit bleek dat de volgens de respondenten de competentie onderzoeken is met een gemiddelde van 2,1 het minste ontwikkeld tijdens de opleiding op het mbo. De competentie samenwerken is met een gemiddelde van 3,6 het best ontwikkeld. In tabel 1 zijn de gemiddeldes van de competenties weergegeven in volgorde van weinig ontwikkeld tot goed.

Tabel 1 Gemiddelde cijfer competenties

Competentie	Score
Onderzoeken	2,1
Innoveren	2,6
Presenteren	2,7
Duurzaam handelen	2,7
Leidinggeven	2,7
Zelfsturen	2,8
Organiseren	3
Globaliseren	3
Ondernemen	3,3
Samenwerken	3,6

In de enquête konden de respondenten aanvinken wat zij dachten dat zou helpen om competenties te verbeteren. Twee keuzes staan daarbij boven aan met beide 17 keer gekozen, dat zijn leerdoelen en competenties aan elkaar koppelen en werken met projecten. Reflecteren op handelen staat met 13 keer gekozen op de 3^e plek. Van de 37 respondenten hebben er 12 aangevinkt dat feedback geven en ontvangen over competenties kan helpen bij de competentie ontwikkeling. 11 keer is aangevinkt de keuzes stage en werken met beoordelingsformulieren. Het samenwerken met student van het hbo, wat in Dronten bekend staat als SLO dat is 9 keer aangeklikt. Werkzaamheden buiten de studie om staat op de een na laatste plek met zeven keer aangeklikt. De studenten hebben zelfstudie om competenties te ontwikkelen het minst aangeklikt namelijk 5 keer. De beschreven resultaten zijn geïllustreerd in een staafdiagram in figuur 7.

Figuur 7 Resultaten enquête, hoe zou competentie ontwikkeling op het mbo verbeterd kunnen worden?

Ook was het voor de respondenten mogelijk om zelf opties aan te dragen, De opties die aangedragen zijn om competenties beter te ontwikkelen:

- Een duidelijk lesprogramma
- Docenten en daarmee de school moeten er überhaupt nog mee beginnen om leerlingen te wijzen op competenties en de ontwikkeling ervan.
- Les krijgen door betere leraren
- Gestimuleerd worden om ook eens out of the box te gaan kijken. Bij een ander soort bedrijf stagelopen in de periferie meerdere jaren i.p.v. meerdere veehouderij stages.

3.2 Resultaten interviews

In deze paragraaf worden de resultaten van de vijf interviews toegelicht. De interviews zijn gecodeerd op basis van de gestelde vragen. Per interview vraag wordt er een samenvatting gegeven van de antwoorden. Twee van de interview vragen zijn direct te koppelen aan een deelvraag. Dit zal dan ook beschreven staan bij de interview vraag. De 1^e interview vraag over de functie gaat verder niet beschreven worden. De geïnterviewde personen zijn docenten en een instroom coördinator van Aeres Hogeschool Dronten. Wel wordt bij de resultaten rekening gehouden met het verschil in functie en waar nodig gemeld van welke functie het resultaat afkomstig is.

De afgelopen tien jaar kiest een steeds kleiner deel van de mbo-4 studenten voor een hbo-studie. Waarom kiezen steeds minder mbo-4 studenten voor een hbo-studie denkt u?

De geïnterviewde personen wisten hier niet van af. Ook zien zij dit niet gebeuren bij de instroom op de Aeres Hogeschool. Het aantal studenten blijft daar namelijk stijgen. Wel geven enkele aan dat er veel werk is in de agrarische sector waardoor doorstuderen minder aantrekkelijk wordt. Marco den Ouden ziet een verandering bij de instromers, *“De ondernemers zijn dus hoger opgeleid en daardoor gaan ook de kinderen niet via mbo maar via havo of atheneum naar het hbo of universiteit.”*. Hierbij zijn de ondernemers de ouders van de (toekomstige) studenten.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben ervoor kiezen om naar het hbo te gaan?

De redenen die genoemd zijn door de geïnterviewde personen zijn divers. Dirk de Groot, instroom coördinator noemt dat de studenten banen zien die om hbo vragen. Marco den Ouden geeft ook aan dat er steeds meer banen komen die om hbo vragen. Daarnaast is het volgens hem nodig dat studenten doorstuderen met de veranderende regelgeving en slimme adviseurs. Walter Mastenbroek geeft nog als redenen dat er geen ruimte is om al aan het werk te gaan in het thuisbedrijf, de student denkt dat in de toekomst de bank om hbo gaat vragen en de student denkt weinig waardering/voldoening te krijgen met werk op mbo-niveau.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben uitstromen in het 1e jaar van het hbo?

Volgens Dirk de Groot is de reden daarvan dat de student te weinig studiepunten heeft. De weinige studiepunten komt volgens hem door de mindset van de student. Daarnaast worden door de geïnterviewde personen onderdelen genoemd als: tempo, schriftelijk rapporteren, leren leren, AVO-vakken en het niveau. De competenties die benoemd zijn waren, organiseren en plannen.

Welke competenties zijn volgens u goed/voldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Hierbij werd door alle vier de geïnterviewde personen samenwerken genoemd. De studenten die van het mbo komen kunnen goed samenwerken. Wel verdelen ze het werk en benutten ze niet elkaars kwaliteiten dat moeten ze op het hbo nog leren. Daarnaast werd genoemd dat mbo studenten goed zijn in contact leggen voor bijvoorbeeld opdrachten waarbij ze de hulp van een expert nodig hebben.

Hierin is ook het leeftijdsverschil tussen de havisten benoemd dat leeftijdsverschil is zichtbaar in de competentie-ontwikkeling. De andere competenties die genoemd waren zijn: leiderschap, globaliseren, ondernemen en presenteren.

Welke competenties zijn volgens u onvoldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Deze interview vraag geeft voor een groot deel antwoord op de deelvraag: Welke competentie achterstand zien de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten bij studenten die instromen vanaf het mbo? Door de meeste geïnterviewde werd gelijk aangegeven dat de avo-vakken niet goed zijn ontwikkeld. Bij doorvragen naar competenties kwam bij drie van de vier naar voren zelfsturen. Zelfsturen werd daarbij in combinatie gebracht met organiseren en plannen. Schriftelijk rapporteren werd ook genoemd, maar dit is geen competentie op het hbo. Door Dirk de Groot en Walter Mastenbroek werd de competentie leiding nemen genoemd.

Wat zouden mbo-opleidingen moeten doen om de student beter voor te bereiden op het hbo?

Deze interview vraag geeft voor een groot deel antwoord op de deelvraag: Wat moet er volgens de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten op het mbo verbeterd worden om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren? Unaniem kwam hier het antwoord dat de avo-vakken beter aangeboden moeten worden. Met daarbij ook de vakken scheikunde en wiskunde. Hier hebben volgens alle geïnterviewde de mbo studenten veel moeite mee. Daarnaast moet er strenger om gegaan worden met schriftelijk rapporteren, de lat moet hoger gelegd worden voor de mbo studenten volgens de geïnterviewde. Sommige studenten op het mbo gaat het te makkelijk af waardoor ze op het hbo het niet redden, ze moeten dan wel iets gaan doen. Ook moet er meer aandacht besteed worden aan lezen, opdrachten richten op de praktijk en het keuzedeel doorstroom moet vrijstellingen opleveren op het hbo. In figuur 8 zijn de antwoorden beeldend weergegeven.

Figuur 8 Voorbereiding van mbo-school voor hbo

Wat zouden studenten zelf kunnen doen om zichzelf goed voor te bereiden op het hbo?

Antwoorden die hierop gegeven zijn:

- Meedoen met Meeloop-dagen
- Vragen stellen aan hbo student waar ze tegen aan liepen
- Werkervaring opdoen bij onbekende
- Werken aan je zwakke punten
- Beschikken over motivatie en doorzettingsvermogen

Welke competentie ontwikkeling kan er in leerjaar 1 van het HBO nog beter begeleid worden? > extra training/ lessen o.i.d. voor doorstromers?

Volgens Jeanette Wolters zou een taaldesk studenten in het 1^e jaar kunnen helpen om schriftelijk rapporteren te verbeteren. De taaldesk is dan een ondersteuning van docenten, door middel van intervisie groepjes gaan studenten elkaars werk beoordelen en op die manier van elkaar leren.

Walter Mastenbroek geeft aan om tijdens groepsopdrachten meer aandacht te besteden aan de samenwerking. Ook is het volgens Walter belangrijk dat je als mentor de student helpt bij het organiseren en zelfsturen. Marco den Ouden geeft ook aan dat het ondersteunen bij zelfsturen beter begeleidt moet worden, ook moet een mbo student weer leren leren. Leren leren kan tijdens de mentor lessen behandeld worden.

Hoofdstuk 4 | Discussie

De doelstelling van dit afstudeerwerkstuk is om een advies op te leveren aan mbo-veehouderij opleidingen, studenten op mbo-veehouderij opleidingen en Aeres Hogeschool Dronten. In dit advies moet staan welke competenties onvoldoende ontwikkeld worden en wat de doelgroep hieraan kan doen. Dit advies zal tot stand komen door het beantwoorden van vijf deel vragen waarmee de hoofdvraag beantwoord kan worden. In dit hoofdstuk zullen de deelvragen beantwoord worden en zal er gereflecteerd worden op het onderzoek.

Resultaten deelvragen.

De eerste deelvraag van het onderzoek was: 'Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld boven het cijfer 4?' Bij het berekenen van de gemiddelde scores van de competenties bleek dat er geen competentie boven het cijfer vier is gescoord. De competentie die het hoogst scoorde is samenwerken met een gemiddelde van 3,6.

De tweede deelvraag van het onderzoek was: 'Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld onder het cijfer 2?' Bij het berekenen van de gemiddelde scores van de competenties bleek dat er geen competentie onder het cijfer twee scoorde. De competentie die het laagst scoorde was onderzoeken met een gemiddelde van 2,1.

Bij het beantwoorden van deelvraag één en twee blijkt dus dat de respondenten de ontwikkeling van competenties op het mbo niet te weinig vinden, maar ook geen competentie vinden ze goed ontwikkeld. Hierdoor zijn beide deelvragen niet te beantwoorden op de vooraf beschreven manier. Om die reden is ervoor gekozen om als resultaat de hoogst en laagst scorende competentie hier te plaatsen. In een volgend onderzoek zou in de deelvragen hoogst en laagst al opgenomen kunnen worden. Daarnaast hadden deze twee deelvragen ook één vraag kunnen zijn.

De derde deelvraag van het onderzoek was: 'Wat is volgens studenten de manier om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?' Hierbij geven respondenten aan dat ze graag de leerdoelen aan de competenties gekoppeld zien bij vakken. Op de gedeelde eerste plaats staat ook werken met projecten. De respondenten denken dat zij door het werken met projecten competenties tijdens de mbo-opleiding kunnen verbeteren.

De vierde deelvraag van het onderzoek was: 'Welke competentie achterstand zien de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten bij studenten die instromen vanaf het mbo?' Hierbij werd duidelijk dat competenties niet het grootste probleem zijn, maar dat de schakel- en doorstroomvakken onvoldoende ontwikkeld zijn. De student krijgt op het mbo AVO-vakken, dit zijn Nederlands, Engels en rekenen. Op het hbo moet de student ook Nederlands en Engels gaan volgen met daarnaast ook scheikunde en wiskunde. Die laatstgenoemde vakken krijgen de studenten niet op het mbo. Hierdoor vallen er veel studenten af omdat ze onvoldoende studiepunten halen op deze doorstroom- en schakelvakken. Bij doorvragen naar competenties komt het eerste antwoord schriftelijk rapporteren, dit is op het mbo wel een competentie maar bij Aeres Hogeschool Dronten niet. Maar het blijkt dus dat schriftelijk rapporteren wel aandacht behoeft. De competenties die genoemd werden zijn zelfsturen en organiseren. De geïnterviewde noemde allen deze competenties in combinatie met elkaar. De student moet kunnen zelf sturen om voor zichzelf te kunnen organiseren.

De vijfde deelvraag van het onderzoek was: 'Wat moet er volgens de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten op het mbo verbeterd worden om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?' Ook bij deze deelvraag zijn de AVO-vakken te plaatsen. De instroom coördinator en docenten van Aeres Hogeschool Dronten zien graag dat er ook wiskunde en scheikunde aangeboden gaat worden op het mbo. Het schriftelijk rapporteren moet volgens alle vier de geïnterviewde personen ook strenger gehandhaafd worden op het mbo. De genoemde verbeteringen hebben geen directe relatie met de competenties die op Aeres Hogeschool Dronten aanwezig zijn. Het zelfsturen ontwikkelen bij mbo studenten is genoemd door drie van de vier geïnterviewde. Volgens hen krijgt de student op het mbo alles te makkelijk voorgeschoteld. De student hoeft niet veel moeite te doen om iets voor elkaar te krijgen of leren. Hierdoor werkt de student weinig aan zelfsturen en is het niveau op het hbo een grote stap.

Reflectie onderzoek

Het proces van het onderzoek is volgens de planning verlopen. De enquête is gedeeld via de manier wat beschreven staat in materiaal en methode. Het aantal respondenten is niet het aantal dat verwacht werd. De berekening die is gemaakt voor de verwachting daar sta ik achter. Wellicht is het moment vlak voor de vakantie niet het ideale moment geweest.

In de enquête is bij vraag één Aeres mbo Barneveld niet opgenomen in de keuze. Dit is geen bewuste keuze geweest maar een fout die niet gesignaleerd is. Beide respondenten hebben bij de vervolgvraag van vraag drie aangegeven dat Aeres mbo Barneveld niet opgenomen was in de keuze. Deze twee respondenten hebben wel de enquête ingevuld dus hebben zij een andere school gekozen. Door het ontbreken van Aeres Barneveld kunnen de resultaten niet gebruikt worden om per school te onderzoeken hoe de competentieontwikkeling gesteld is.

De deelvragen één en twee konden niet beantwoord worden op de manier hoe de deelvragen geformuleerd waren. Geen van de competenties scoorde boven de vier of onder de twee. Maar hiermee toont het wel aan dat er geen competenties te weinig zijn ontwikkeld wat wel een goed teken is.

De vier interviews zijn afgenomen op de momenten die gepland stonden. De interviews hebben ongeveer 60 minuten geduurd, in deze tijd konden alle interview vragen beantwoord worden. Het Coronavirus heeft invloed gehad op het houden van de interviews. Vanwege Corona hebben de interviews plaats gevonden via Microsoft Teams. Door een interviews online af te nemen is er minder persoonlijk contact en het reageren en door vragen is moeilijker. In een volgend onderzoek zouden de interviews fysiek afgenomen moeten worden.

Na het houden van de interviews die vooral over zaken gingen die niet met competenties te maken hebben. Had er misschien ook die ruimte moeten zijn voor de respondenten van de enquête. 51% van de studenten vond de overgang van mbo naar hbo moeilijk. Maar de vraag waarom ze het moeilijk vonden is nu niet beantwoord. Tijdens de enquête werd gestuurd op competenties maar die scoren tussen de 2,1 en 3,6. De verwachting is dus dat het niet aan de competenties ligt waarom ze het moeilijk vonden.

Het onderwerp competenties was zeer interessant. Al blijkt dat de competenties niet het struikelblok zijn voor studenten is het toch een waardevol document geworden wat de verschillen tussen mbo en hbo in beeld brengt. Met dit onderzoek staat er voor studenten, mbo-opleidingen en de Aeres Hogeschool Dronten op papier waaraan gewerkt moet worden.

Hoofdstuk 5 | Conclusie en Aanbevelingen

Het afstudeerwerkstuk is geschreven om studenten en docenten het antwoord te geven op de hoofdvraag: Welke competenties moeten tijdens de opleiding veehouderij op het mbo beter ontwikkeld worden om de student voor te bereiden op de vervolgstudie Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten? In dit hoofdstuk worden de deelvragen kort beantwoord om zo een samenvatting te zijn voor het beantwoorden van de hoofdvraag. Na het beantwoorden van de hoofdvraag volgen nog aanbevelingen.

Conclusie

Het antwoord op de eerste deelvraag: 'Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld boven het cijfer 4?' Er scoort geen enkele competentie boven de vier. De competentie die het hoogst scoort is samenwerken met een gemiddelde van 3,6.

Het antwoord op de tweede deelvraag: 'Welke competenties zijn bij studenten die van mbo-veehouderij doorstromen naar de opleiding Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten ontwikkeld onder het cijfer 2?' Er scoort geen enkele competentie onder de 2. De competentie die het laagst scoort is onderzoeken met een gemiddelde van 2,1.

Het antwoord op de derde deelvraag: 'Wat is volgens studenten de manier om de competenties die onder het cijfer twee scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?' Op een gedeelte eerste plaats staat werken met projecten en dat de student graag de leerdoelen aan competenties gekoppeld wil hebben bij vakken.

Het antwoord op de vierde deelvraag: 'Welke competentie achterstand zien de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten bij studenten die instromen vanaf het mbo?' De competentie achterstand die gezien wordt is zelfsturen in combinatie met organiseren en plannen. Maar alle geïnterviewde geven aan dat die competentie niet het ergste is. De achterstand met doorstroom en schakelvakken dat is waar studenten het meeste last van hebben. Ook wordt door alle vier de geïnterviewde schriftelijk rapporteren genoemd, wat wel een competentie is op het mbo maar niet op hbo. Schriftelijk rapporteren beheersen de studenten onvoldoende als ze op het hbo komen.

Het antwoord op de vijfde deelvraag: 'Wat moet er volgens de instroom coördinator en mentoren van de Aeres Hogeschool Dronten op het mbo verbeterd worden om de competenties die onder het cijfer 2 scoren, tijdens de mbo-opleiding te verbeteren?' Ook bij deze vraag worden door de docenten en instroom coördinator niet meteen de competenties genoemd maar AVO-vakken. Om het zelfsturen met organiseren en plannen te ontwikkelen denken ze dat het goed is om de lat hoger te leggen. Op het mbo hebben sommige studenten het te makkelijk, als ze dan op het hbo komen moeten ze wel wat doen en dat lukt dan niet.

Door het beantwoorden van de deelvragen kan de hoofdvraag beantwoord worden: *Welke competenties moeten tijdens de opleiding veehouderij op het mbo beter ontwikkeld worden om de student voor te bereiden op de vervolgstudie Dier- en Veehouderij(ondernemerschap) aan de Aeres Hogeschool Dronten?* Uit het onderzoek bij studenten is geen competentie naar voren gekomen die beter ontwikkeld moet worden. Uit het onderzoek door middel van interviews is naar voren gekomen dat de competenties zelfsturen en organiseren beter ontwikkeld moeten worden. De mbo-competentie formuleren en rapporteren moet volgens de instroom coördinator en docenten ook beter ontwikkeld worden. Deze mbo-competentie heeft op de Aeres Hogeschool Dronten geen competentie status, het heet daar schriftelijk rapporteren en is door middel van een checklist verplicht bij elk verslag.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek met de enquête is niet gebleken waarom studenten de overgang van mbo naar hbo moeilijk vonden. Er is in de enquête alleen gevraagd naar competenties. De competenties scoorde niet te weinig of weinig. Aanbeveling voor een volgend onderzoek is om te vragen wat studenten moeilijk vonden aan de overgang. Dit zou mogelijk zijn via enquête maar beter zijn via een fysiek interview omdat dan doorvragen mogelijk is.

De instroom coördinator en docenten die geïnterviewd zijn geven aan dat de aansluiting van AVO-vakken beter moet worden op de doorstroom- en schakelvakken. Hiervoor zullen beide partijen, het mbo en hbo samen moeten onderzoeken wat er mogelijk is en hoe ze de niveaus dichterbij elkaar kunnen brengen. De niveaus dichterbij elkaar brengen zou bijvoorbeeld mogelijk zijn door het keuzedeel doorstroom hbo. In dit keuzedeel moeten dan wel de vakken wiskunde en scheikunde zitten. Ook zou het keuzedeel vrijstelling op moeten leveren op het hbo, zo wordt het keuzedeel een extra drijfveer voor de mbo-student om te gaan volgen.

Om als student zijnde je goed voor te bereiden op het hbo is het belangrijk dat je gaat kijken bij opendagen en meeloopdagen. Daarnaast is het belangrijk dat als er scheikunde en rekenen aangeboden worden tijdens de mbo-opleiding om dit te gaan volgen. Door die vakken te volgen heb je een betere start op het hbo.

Literatuurlijst

- Aeres. (2019). Jaarverslag 2019 Horizon verbreden. Aeres. Geraadpleegd op 1 juni 2021
- Bannink, A. (2007, September). De competentiegerichte kwalificatiedossiers 2007-2008, een stap verder. Vakblad voor opleiders in het gezondheidszorg onderwijs, 7-9. Geraadpleegd op 12 juni 2021, doi: 10.1007/BF03071706
- Broek van den, A., Cuppen, J., Ramakers, C., Termorshuizen, T., & Vroegh, T. (2020). Dalende doorstroom mbo-hbo: waarom stroomt een steeds kleiner aandeel van de mbo-studenten door naar het hbo?. Ministerie van OCW. ResearchNed. Geraadpleegd op 4 juni 2021
- Inspectie van onderwijs. (2009). Competentiegericht mbo; kansen en risico's. Communicatie, inspectie van het onderwijs. Utrecht: Inspectie van het onderwijs. Geraadpleegd op 13 juni 2021.
- Daily, A. L., Conroy, C. A., & Shelley-Tolbert, C. A. (2001). Using agricultural education as the context to teach life skills. *Journal of Agricultural Education* (Volume 42, Number 1), 11-20. Doi: 10.5032/jae.2001.01011
- Aeres Hogeschool Dronten. (2008, maart). Aeres. Geraadpleegd op 14 mei 2021, van Aereport.aeres.nl
- DUO. (2016). Kans op doorstromen van mbo naar hbo. Geraadpleegd op 11 juni 2021, van <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/transities-in-het-onderwijs/doorstroom-van-mbo-naar-hbo/kans-op-doorstromen-van-mbo-naar-hbo>
- DUO. (2016). Transities in het onderwijs doorstroom van mbo naar hbo. Geraadpleegd op 31 mei 2021, van <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/transities-in-het-onderwijs/doorstroom-van-mbo-naar-hbo>
- DUO. (2020). Kengetallen studenten mbo doorstroom hbo. Geraadpleegd op 11 juni 2021, van <https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/mbo/studenten-mbo/stromen-doorstroom-mbo>
- GroenOnderwijs, Bedrijfsleven, Overheid, & Topsector. (2016). Ontwikkel agenda groen onderwijs 2016-2025. Geraadpleegd op 31 mei 2021.
- Hernández-López, L., García-Almeida, D. J., Ballestros-Rodríguez, J. L., & Saá-Pérez De, P. (2016, November). Students' perceptions of the lecturer's role in management education: Knowledge acquisition and competence development. *Elsevier*, Volume 14, Issue 3, 411-421. Doi: 10.1016/j.ijme.2016.10.001
- Jacobs, R. (2012). Competentiewijzer MBO. Envision Training & Consultancy. Geraadpleegd op 14 mei 2021.
- Lingsma, M., & Scholten, M. (2007). Coachen op competentie-ontwikkeling. Amsterdam: Boom. Geraadpleegd op 4 juni 2021
- Luken, T. (2008). Hoe meetbaar zijn competenties? Fontys Hogescholen. Geraadpleegd op 31 mei 2021.
- Mehrvarz, M., Heidari, E., Farrokhnia, M., & Noroozi, O. (2021). The mediating role of digital informal learning in the relationship between students' digital competence and their academic performance. *Elsevier*, Volume 167. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104184>.

Mulder, M. (2010). Competence development in higher Agricultural Education. Wageningen University, Education and competence studies. Wageningen: Wageningen University. Geraadpleegd op 31 mei 2021

Onderwijsinspectie. (2021). Toezicht op keuzedelen middelbaar beroepsonderwijs (mbo). Geraadpleegd op 11 juni 2021, van <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/middelbaar-beroepsonderwijs/onderzoeken-mbo/kwaliteitsgebied-ed-mbo/toezicht-op-keuzedelen-mbo>

Pruneau, D., Kerry, J., & Langis, J. (2016, 12 februari). New Competences to Develop in Students to Help Them Get Involved in Sustainable Development While They Learn Through Inquiry Methods. *New developments in Science and Technology Education*, 153-161. Doi:10.1007/978-3-319-22933-1_14

Rosch, D. M., & Coers, N. (2013). How Are We Educating Agricultural Students? *Journal of Agricultural education*, Volume 54, Number 1, 83-96. Doi:10.5032/jae.2013.01083

Salas Velasco, M. (2014). Do higher education institutions make a difference in competence development? *High Educ*, 68, 503-523. Doi: <https://doi-org.aeres.idm.oclc.org/10.1007/s10734-014-9725-1>

Vereniging Hogescholen. (2021). Geraadpleegd op 4 juni 2021, van <https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers>

Bijlagen

Bijlage 1 Competentie wijzer mbo

Bijlage 2 Competenties Aeres Hogeschool Dronten

Bijlage 3 Scorekaarten competenties Aeres Hogeschool Dronten

Bijlage 4 De enquête

Bijlage 5 Interview

Bijlage 6 Contactpersonen voor interview

Bijlage 7 Resultaten enquête

Bijlage 8 Afgenomen interviews

Bijlage 9 Coderen interviews

Bijlage 1 Competentie wijzer mbo

Beslissen en activiteiten initiëren / A

1 Ik zeg het als iets misgaat, Ik stop dan met werken.	2 Als iets misgaat, stop ik en overleg met collega's.	3 Ik zeg het als iets mis dreigt te gaan, Ik benoem mogelijke oorzaken wanneer iets misgaat.	4 Ik neem initiatief tot verbeteringen en oplossingen, Ik beslis om werkzaamheden aan te passen in overleg met collega's.	5 Ik beslis om de werkwijze op het bedrijf aan te passen, Bij twijfel overleg ik met een leidinggevende.	6 Ik beslis zelf om werkwijzen aan te passen.
---	--	---	--	---	--

Samenwerken en overleggen / E

1 Ik werk samen als er om gevraagd wordt, Als ik een opdracht krijg dan voer ik het uit.	2 Ik overleg waar nodig.	3 Ik overleg met anderen over de samenwerking, Ik werk aan een goede relatie met de mensen met wie ik samenwerk.	4 Ik lever een bijdrage aan een goede sfeer in de groep.	5 Ik let op samenwerking en overleg met collega's, klanten en opdrachtgevers, Ik bouw met hen een goede (werk)relatie op.	6 Ik stimuleer en optimaliseer samenwerking en overleg, Ik bevorder een goede relatie.
---	-------------------------------------	---	---	--	---

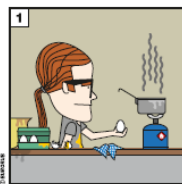
Presenteren / I

1 Ik presenter aan een voor mij bekende groep, Ik beantwoord eenvoudige vragen.	2 Ik gebruik de voor mij bekende hulpmiddelen, Ik beantwoord de meeste vragen.	3 Ik maak oogcontact en presenter gestructureerd, Ik gebruik eenvoudige hulpmiddelen en antwoord de vragen.	4 Ik geef een presentatie over een bekend onderwerp aan een groep collega's, Ik presenter kernachtig en duidelijk, Ik gebruik de juiste hulpmiddelen.	5 Ik geef presentaties aan collega's en klanten, Ik neem een standpunt in, Ik gebruik de juiste presentatievormen.	6 Mijn presentaties gaan over willekeurige onderwerpen aan een breed publiek, Ik onderbouw mijn standpunten met argumenten.
--	---	--	--	---	--

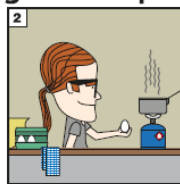
Formuleren en rapporteren / J

1 Ik schrijf leesbaar en begrijpelijk, Ik spreek staanbaar en begrijpelijk.	2 Ik schrijf met vaste indelingen, Ik schrijf en spreek zakelijk.	3 Ik informeer collega's over het werk, Ik maak onderscheid tussen hoofd- en bijzaken, Ik beantwoord vragen.	4 Ik gebruik meerdere mediavormen om doelgroepen aan te spreken, Ik onderscheid felten en meningen, Ik neem actief deel aan gesprekken en overleg.	5 Ik kies bewust de juiste mediavorm, Ik gebruik de spreek- en schrijfstijl die past bij de doelgroep, Ik rapporteer feiten en raadgeelg waar nodig collega's.	6 Ik kan rapportages verbeteren en optimaliseren.
--	--	---	---	---	--

Vakdeskundigheid toepassen / K

Ik krijg een taak,
Ik voer mijn taken stap voor stap uit.

Ik krijg een taak,
Ik voer mijn taken netjes en precies uit.

Ik zie wat er gedaan moet worden en
anders vraag ik erom,
Ik voer de taken in een vast werktempo uit.

Ik kan met kleine wijzigingen omgaan,
Ik leer van eerdere ervaringen en kan die
vertalen.

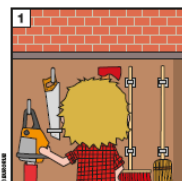

Ik weet wat de werkzaamheden zijn en
kan die overdragen aan anderen,
Ik reageer gepast als er iets verandert,
Ik leer van eerdere ervaringen.

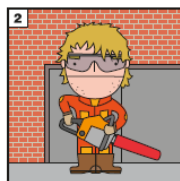

Ik werk efficiënt en effectief,
Ik coördineer en combineer taken,
Ik benoem nieuwe ontwikkelingen in mijn
vakgebied en deel die met anderen.

Materialen en middelen inzetten / L

Ik herken de materialen en middelen die ik
nodig heb bij mijn werk.

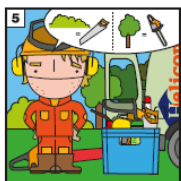
Ik ga zorgvuldig om met materialen en
middelen,
Ik vraag om hulp als ik niet weet wat ik
mee moet nemen.

Ik zorg ervoor dat ik alle materialen en
middelen bij mij heb,
Ik gebruik de materialen en middelen op
een veilige en verantwoorde manier.

Ik overzie de grootte en soort werk van
wat ik dagelijks doe,
Ik zorg voor onderhoud en opslag.

Ik kies de juiste materialen en middelen bij
de soort opdracht,
Ik geef instructie over het juiste gebruik,
onderhoud en opslag.

Ik kies de juiste materialen en middelen op
basis van planning, werkzaamheden en
personeel,
Ik maak een keuze tussen huren of kopen,
Ik denk mee over scholing.

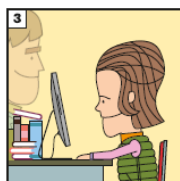
Onderzoeken / N

Ik vind informatie in een aangeleverde
bron.

Ik vind informatie uit meerdere aan mij
gegeven bronnen.

Ik vind informatie in een set bekende
handboeken en webpagina's.

Ik vind zelfstandig informatie in beperkte
bronnen,
Ik zie het als iets niet klopt in mijn werk.

Ik zoek systematisch naar oplossingen als
iets niet klopt,
Ik vind informatie in (inter)nationale bronnen,
Ik selecteer informatie.

Ik zoek continu naar oplossingen voor
problemen op het bedrijf.

Leren / P

Het kost me soms moeite aanwijzingen
te accepteren,
Ik volg aanwijzingen om op fouten af
te leren.

Ik volg aanwijzingen om op fouten af te
leren of te voorkomen,
Die volgende keer ga ik...

Ik weet steeds beter op welke manier ik
makkelijk leer,
Ik laat op tijd controleren of mijn
resultaten voldoende zijn.

Ik doe moeite om te leren,
Ik leer steeds vaker op de manier die bij
mij past,
Ik controleer op tijd of mijn resultaten
voldoende zijn, Ik leer van mijn fouten.

Ik leer nieuwe dingen en deel dit met
anderen,
Ik motiveer mezelf om te leren,
Ik houd mijn kennis op peil door
ontwikkelingen te volgen.

Ik gebruik mijn kennis om ideeën te
ontwikkelen en te delen,
Ik blijf mezelf ontwikkelen in werk en
maatschappij.

Plannen en organiseren / Q

Ik voer een taak uit zoals aangegeven,
Ik weet wanneer ik de taak af moet
hebben,
Ik meld het als het niet lukt.

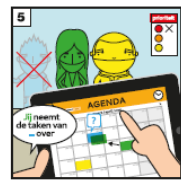
Ik voer meerdere taken op 1 dag uit,
Ik kan met hulp mijn werk voor een
dagdeel overzien.

Ik zorg in de voorbereiding dat ik, en mijn
collega's, goed vooruit kunnen,
Ik overzie de weekplanning.

Ik adviseer binnen een project over inzet
van mensen, middelen en materialen,
Ik bewaak de projectplanning en stel
deze zo nodig bij.

Ik coördineer een project op basis van
een planning over meerdere maanden,
Ik stel prioriteiten bij onvoorziene
omstandigheden.

Ik coördineer een complex project of
afdeling.

Deze competentiewijzer met cartoons is een hulpmiddel voor jou als coach/mentor, docent en stagebegeleider om samen met je leerling competenties bespreekbaar te maken.

Leerlingen zijn niet altijd bekend met de inhoud van competenties. Maar wanneer er een cartoon wordt gebruikt wordt deze abstracte competentie vertaald in een 'beeld' waarin de leerling zichzelf kan herkennen.

De cartoons kunnen gebruikt worden tijdens het coachgesprek, in mentorlessen, communicatie naar ouders en bedrijven maar natuurlijk ook tijdens de gewone lessen.

Heeft u interesse in een op maat gemaakte competentiewijzer voor uw school? Neem dan contact op met Ron Jacobs, 06 189 458 21 of kijk op www.envisiontraining.nl

Bijlage 2 Competenties Aeres Hogeschool Dronten

competentie 1: Leiding geven

Coacht de ontwikkeling van medewerkers en vertoont voorbeeldgedrag; houdt in complexe situaties het overzicht, neemt het initiatief om op strategische momenten richting aan veranderingsprocessen te geven en gebruikt daarvoor de passende leiderschapsstijl.

competentie 2: Samenwerken

Zorgt voor een goede sfeer, gaat zorgvuldig om met de belangen van anderen, kan weerstanden en conflicten overwinnen en benut de kwaliteiten van alle teamleden om gezamenlijk het gestelde doel te bereiken.

competentie 3: Presenteren

Kan aan een kritische doelgroep een boodschap over een complex onderwerp begrijpelijk en overtuigend overbrengen en kiest daarvoor bewust de meest doeltreffende vorm.

competentie 4: Onderzoeken

Signaleert en beschrijft een probleem of ontwikkeling, formuleert een praktijkgerichte onderzoeksvraag en beantwoordt deze met behulp van een geschikte onderzoeksmethode.

competentie 5: Innoveren

Gebruikt creativiteit om nieuwe producten, diensten of toepassingen te ontwikkelen die in de praktijk bruikbaar zijn.

competentie 6: Organiseren

Plant en voert activiteiten uit, zet daarbij mensen en middelen effectief in, bewaakt de voortgang, stuurt zonodig bij en bereikt het beoogde resultaat.

competentie 7: Zelfsturen

Heeft inzicht in eigen gedrag en geeft richting aan de eigen ontwikkeling zodat het eigen functioneren en de werkomgeving op elkaar aansluiten.

competentie 8: Ondernemen

Ziet kansen en zet deze voor eigen risico om in het beoogde resultaat.

competentie 9: Duurzaam handelen

Verantwoordt eigen handelen met respect voor waarden, normen en gericht op het evenwichtige gebruik van beschikbare bronnen.

competentie 10: Globaliseren

Ziet de wereld als werkterrein en functioneert in een internationale omgeving.

Bijlage 3 Scorekaarten competenties Aeres Hogeschool Dronten

B: De scorekaarten voor de 10 Aeres Hogeschool competenties

Bij de beoordeling van de gedragsindicatoren wordt bedoeld het gedrag wat je bij jezelf of de student waarneemt: dit gedrag is heel moeilijk, moeilijk, makkelijk of heel makkelijk voor de student of het gedrag wordt niet waargenomen bij de student (niet gezien).

1. Competentie: leidinggeven

Definitie: Coacht de ontwikkeling van medewerkers en vertoont voorbeeldgedrag; houdt in complexe situaties het overzicht, neemt het initiatief om op strategische momenten richting aan veranderingsprocessen te geven en gebruikt daarvoor de passende leiderschapsstijl. Het bepalen van duidelijke doelstellingen en zorgdragen dat medewerkers bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen.

	heel moeilijk	moeilijk	makkelijk	heel makkelijk	niet gezien	Aandachtspunten
Niveau 1, propedeuse, coördineren						
▪ delegeert en draagt zorg voor een goede werkverdeling						
▪ zorgt voor naleving van afspraken, regels, procedures en kwaliteitseisen						
▪ vraagt naar en waardeert de inbreng van medestudenten						
▪ bewaakt de voortgang in het realiseren van doelstellingen						
▪ (h)erkent prestaties en spreekt medestudenten aan op geleverde bijdragen/resultaten						
Niveau 2, hoofdfase, stimuleren en motiveren op eigen initiatief						
▪ stimuleert en motiveert om zich in te zetten voor het behalen van de projectdoelstellingen en biedt waar nodig ondersteuning						
▪ kiest passende motivatiemiddelen (bijvoorbeeld feedback geven, SMART-afspraken maken) en weet de juiste snaar te raken (kan inspelen en omgaan met de verschillende karakters van projectleden)						
▪ bevordert een productieve en plezierige werkomgeving						
▪ draagt de visie en missie van de projectgroep uit en stimuleert anderen dit ook te doen						
▪ geeft ruimte en verantwoordelijkheid aan projectleden voor individuele en gezamenlijke behaalde resultaten						
Niveau 3, afstudeerfase, strategische besluitvorming						
▪ geeft leiding aan discussies en kan in korte termijn en lange termijn doelstellingen denken						
▪ creëert draagvlak voor zijn of haar ideeën in de organisatie (of het organisatieonderdeel) door een aansprekende visie neer te zetten, plannen en doelen te stellen en hier consequent naar toe te werken						
▪ onderneemt gerichte acties ten behoeve van de competentieontwikkeling van anderen						
▪ heeft oog voor en anticipeert op relevante ontwikkelingen in de omgeving van de organisatie en vertaalt deze op een passende manier						

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

2. Competentie : samenwerken

Definitie: Zorgt voor een goede sfeer, gaat zorgvuldig om met de belangen van anderen, kan weerstanden en conflicten overwinnen en benut de kwaliteiten van alle teamleden om gezamenlijk het gestelde doel te bereiken. Draagt bij aan een gezamenlijk resultaat door een optimale afstemming tussen de eigen kwaliteiten en belangen en die van de groep / de andere. Samenwerken geldt zowel voor met collega's als andere stakeholders.

	heel moeilijk	moeilijk	makkelijk	heel makkelijk	niet gezien	Aandachtspunten
Niveau 1, propedeuse, meewerken en informeren van anderen						
▪ toont belangstelling voor medestudenten en biedt op verzoek hulp aan						
▪ komt afspraken na						
▪ deelt informatie en ervaringen met anderen						
▪ geeft eigen mening en vraagt mening van medestudenten en houdt hier rekening mee						
▪ draagt bij aan het gemeenschappelijke doel						
Niveau 2, hoofdfase, op eigen initiatief met anderen werken aan een gezamenlijk resultaat						
▪ biedt gevraagd en ongevraagd hulp aan en vraagt waar nodig zelf om hulp						
▪ maakt heldere en meetbare afspraken						
▪ wisselt op eigen initiatief informatie / kennis en ideeën, plannen en werkwijzen uit in het kader van het gemeenschappelijke doel						
▪ verwerkt meningen van anderen in eigen ideeën, plannen en werkwijzen						
Niveau 3, afstudeerfase, stimuleren van samenwerking						
▪ moedigt anderen aan om samen te werken en hun ideeën te uiten						
▪ zet anderen, ook in complexe situaties, aan tot het nemen van beslissingen						
▪ komt met ideeën om het gezamenlijke resultaat te verbeteren						
▪ stimuleert medewerkers / collega's om periodiek met elkaar informatie / kennis te delen						
▪ bevordert de goede verstandhouding en geeft opbouwende kritiek en feedback						

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

3. Competentie: presenteren

Definitie: Kan aan een kritische doelgroep een boodschap over een complex onderwerp begrijpelijk en overtuigend overbrengen en kiest daarvoor bewust de meest doeltreffende vorm. Brengt ideeën en informatie, zowel mondeling als schriftelijk helder en duidelijk over, zodanig dat de essentie wordt begrepen, met een effectief gebruik van de bestaande communicatiemiddelen. Gebruikt afhankelijk van de situatie of het doel een geschikte vaardigheid of een passende wijze van communiceren (mondeling, schriftelijk etc.)

Niveau 1 propedeuse, luisteren en overbrengen	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	niet gezien	Aandachtspunten
- brengt een heldere en logische structuur aan in de informatie, door vorm en opbouw; to-the-point, wijdt niet onnodig uit - gebruikt taal die aansluit bij de boodschap en doelgroep (medestudenten en contacten binnen eigen werkveld), gebruikt geen onnodig vakjargon - mondeling: spreekt rustig en duidelijk verstaanbaar (snelheid, volume, articulatie); maakt hierbij effectief gebruik van woord, gebaar en hulpmiddelen - schriftelijk: schrijft helder, beknopt en foutloos (woordkeuze, spelling, grammatica) - toont belangstelling en betrokkenheid en luistert actief naar anderen; vraagt de ander naar zijn mening, advies en welbevinden - is in uitleg rustig en zeker						
Niveau 2, hoofdfase, effectief en efficiënt zenden en ontvangen						
- presenteert zich gemakkelijk en legt contacten - bouwt een betoog logisch op en houdt de aandacht vast (legt verbanden binnen eigen sector) - toetst of een boodschap is overgekomen op de doelgroep (in eigen sector) - stelt zich open voor overleg en feedback - onderkent (non) verbale communicatie						
Niveau 3, afstudeerfase, zorgdragen voor een goed communicatieklimaat						
- heeft aandacht voor andermans behoefte, belangen, emoties en opvattingen en anticipeert hierop door verbale en non-verbale communicatiestijl aan te passen - maakt complexe onderwerpen begrijpelijk voor anderen (transfer over sectoren heen) - stimuleert anderen tot helder communiceren - bevordert de onderlinge communicatie						

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

4. Competentie: onderzoeken

Definitie: Signaleert en beschrijft een probleem of ontwikkeling, formuleert een praktijkgerichte onderzoeksvraag en beantwoordt deze met een geschikte onderzoeksmethode. Ziet verbanden; trekt gegronde conclusies en schat consequenties in. Deelt complexe problemen op in onderdelen en onderscheidt hoofd- en bijzaken. Maakt gebruik van logica.

Niveau 1, propedeuse, de essentie van het probleem zien	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	niet gezien	Aandachtspunten
- stelt gerichte vragen om een probleem helder te krijgen - gaat systematisch en gestructureerd te werk in het analyseren van het probleem - verzamelt relevante informatie - onderscheidt hoofd- en bijzaken in de aangeleverde informatie - kan vanuit de probleembeschrijving een praktijkgerichte onderzoeksvraag formuleren						
Niveau 2, hoofdfase, verbanden leggen en oorzaken zien						
- benadert een probleem vanuit verschillende invalshoeken en komt tot een genuanceerd oordeel - weet wanneer de verzamelde informatie voldoende is voor het trekken van conclusies; maakt onderscheid tussen feitelijke informatie en interpretatie/veronderstellingen - legt verbanden tussen verschillende soorten informatie - trekt conclusies over oorzaken en gevolgen (symptomen) van problemen						
Niveau 3, afstudeerfase, zelfstandig een onderzoek opzetten, uitvoeren en er verslag over uitbrengen						
- overziet gevolgen op lange termijn - heeft inzicht in (onderliggende) belangtengestellingen - plaats het probleem in een ruimere context dan zijn/haar eigen vakgebied - ziet grote lijnen en tilt vraagstukken op een hoger abstractieniveau - brengt complexe, soms tegenstrijdige informatie terug tot de kern						

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

5. Competentie: innoveren

Definitie: Gebruikt creativiteit om nieuwe producten, diensten of toepassingen te ontwikkelen die in de praktijk bruikbaar zijn. Heeft en stimuleert nieuwe, originele ideeën, werkwijzen en toepassingen. Richt zich met een onderzoekende en nieuwsgierige geest op toekomstige vernieuwing van (onderzoek)methodes, toepassingen, strategie, producten, diensten en markten.

Niveau 1, propedeuse, ideeën aandragen	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	heel gezien	niet gezien	Aandachtspunten
▪ bedenkt creatieve oplossingen voor vraagstukken ▪ staat open voor ideeën van anderen ▪ kan improviseren ▪ kan een goed alternatief bedenken als de gangbare methode niet werkt							
Niveau 2, hoofdfase, voorstellen van creatieve alternatieven							
▪ signaleert belangrijke ontwikkelingen en trends en speelt daar adequaat op in ▪ bedenkt (nieuwe) oplossingen voor complexe problemen ▪ genereert, ook samen met anderen, nieuwe ideeën voor de ontwikkeling van de sector							
Niveau 3, afstudeerfase, stimuleren van vernieuwing							
▪ maakt zich los uit bestaande denkkaders ▪ creëert een stimulerende leeromgeving ▪ stimuleert anderen tot innovatief gedrag							

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

6. Competentie: organiseren

Definitie: Plant en voert activiteiten uit, zet daarbij mensen en middelen effectief in, bewaakt de voortgang, stuurt zo nodig bij en bereikt het beoogde resultaat. Bepaalt op een effectieve wijze doelen, prioriteiten en benodigde tijd. Zet activiteiten en middelen in om bepaalde doelen te bereiken.

Niveau 1, propedeuse, effectief plannen en organiseren van eigen werk	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	heel gezien	niet gezien	Aandachtspunten
▪ weet wat hij moet doen en neemt (binnen kaders) initiatief ▪ stelt doelen en prioriteiten in het eigen werk ▪ rond het werk op tijd af ▪ komt afspraken na							
Niveau 2, hoofdfase, coördineren van eigen werk en dat van anderen							
▪ genereert de middelen die voor het bereiken van de doelstellingen benodigd zijn ▪ heeft overzicht over de uit te voeren taken en voert deze taken ook binnen het gestelde kader uit ▪ geeft aan hoe het werk efficiënt effectief kan worden ingedeeld en uitgevoerd; maakt duidelijke afspraken en geeft verwachtingen aan (wie, wat, wanneer) ▪ stelt doelen en prioriteiten en komt deze afspraken na ▪ kan binnen een projectgroep prioriteiten stellen en kan deze waar nodig tijdig bijstellen							
Niveau 3, afstudeerfase, sturen op hoofdlijnen							
▪ ziet toe op een efficiënte en effectieve besteding van middelen (zoals tijd, geld en bemensing) ▪ stuurt de planning en organisatie van werkzaamheden aan en ondersteunt anderen daarbij ▪ anticipeert op relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de doelen van de organisatie en past planningen en doelstellingen hierop aan ▪ doet meerdere zaken gelijktijdig, kan daarbij snel schakelen van het een naar het ander houdt de hoofdlijnen in het vizier							

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

7. Competentie: zelfsturen

Definitie: Heeft inzicht in eigen gedrag en geeft richting aan de eigen ontwikkeling zodat het eigen functioneren en de werkomgeving op elkaar aansluiten. Durft beslissingen te nemen- knopen door te hakken- en daarnaar handelen, ook wanneer de informatie beperkt is, zaken onzeker zijn en/of risico's inhouden. Stelt het nemen van beslissingen niet onnodig uit. Legt zich vast door het uitspreken van de eigen mening; doet expliciete uitspraken; neemt duidelijk stelling.

Niveau 1, propedeuse, pro-actief werken	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	heel gezien	niet gezien	Aandachtspunten
- staat open voor feedback - wil leren in werksituaties; zoekt en benut kansen voor eigen ontwikkeling - is pro-actief in het organiseren van eigen werk - houdt in afweging rekening met alle relevante aspecten en beslist vervolgens snel en slagvaardig - handelt naar genomen beslissingen en voelt zich er verantwoordelijk voor							
Niveau 2, hoofdfase, kennen van eigen sterktes & zwaktes en omzetten van leerpunten in acties - kan genomen acties verantwoorden en met argumenten onderbouwen - zet eigen ontwikkelpunten om in acties; past opgedane inzichten en kennis direct in de praktijk toe. Ontwikkelt tools om eigen valkuilen te voorkomen (valkuilen kunnen bijvoorbeeld zijn de lat te hoog leggen of te weinig zelfdiscipline hebben) - probeert eigen grenzen te verleggen; gaat uitdagingen aan - is open en transparant over eigen sterktes en zwaktes naar zijn/haar omgeving toe							
Niveau 3, afstudeerfase, kan objectief reflecteren en anticipeert met inachtneming van eigen sterktes en zwakten - anticipeert op eigen valkuilen die mogelijk een belemmering binnen het professionele werkveld kunnen zijn - deelt zijn/haar sterke punten met collega's, opdrachtgevers en benut deze optimaal - zorgt voor draagvlak voor genomen beslissingen - houdt eigen voortgang in de gaten en stuurt zonnig bij.							

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

8. Competentie: ondernemen

Definitie: Ziet kansen en zet deze voor eigen risico om in het beoogde resultaat. Signaleert kansen en kan deze omzetten in acties- veelal niet gebaande wegen- die bijdragen aan betere resultaten van de organisatie

Niveau 1, propedeuse, signaleren van kansen	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	heel gezien	niet gezien	Aandachtspunten
- staat open voor verandering, verbetering en vernieuwing - ziet problemen als uitdagingen - speelt in op de wensen van de klant of de opdrachtgever							
Niveau 2, hoofdfase, actief kansen benutten en vertalen - houdt zich actief bezig met de toekomst en de continuïteit van de organisatie of project - zoekt kansen en neemt initiatief binnen eigen vakgebied; vertaalt naar praktische producten, toepassingen of diensten - speelt in op signalen vanuit de omgeving en koppelt hier acties aan, laat kansen niet liggen - durft (verantwoorde) risico's te nemen om bestaande oplossingen en aanpakken te verbeteren - neemt beslissingen ook als er nog geen volledige informatie beschikbaar is en de gevolgen nog niet bekend zijn - commercieel ingesteld - laat zich niet uit het veld slaan als een initiatief of actie mislukt, maar ziet het als leermoment - herdefinieert en concretiseert de vraag op basis van de wensen van de klant met behulp van eigen kennis en vaardigheden & met inachtneming van beschikbare middelen.							
Niveau 3, afstudeerfase, stimuleren van ondernemerschap - vertaalt ontwikkelingen in de omgeving naar andere dan de gebruikelijke plannen, ook buiten het eigen vakgebied - student weet hoe hij/zij een project/initiatief moet managen - kan resultaten omzetten naar concrete en toepasbare adviezen voor het werkveld - stuurt vernieuwende activiteiten aan en enthousiasmeert hierbij anderen; kan succes verkopen - start activiteiten en stimuleert anderen tot verbetering en vernieuwing							

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

9. Competentie: duurzaam handelen

Definitie: Verantwoordt eigen handelen met respect voor waarden, normen en gericht op het evenwichtige gebruik van beschikbare bronnen (balans People, Planet, Profit). Ontwikkelt en draagt een duurzaam toekomstbeeld uit. Neemt afstand van de dagelijkse praktijk. Onderkent feiten, trends en ontwikkelingen en plaatst deze in een ruimere context en lange termijn perspectief van eigen werkterrein, vakgebied en/of organisatie(-onderdeel).

Niveau 1, propedeuse, vooruitkijken	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	niet gezien	Aandachtspunten
▪ kent missie en strategie van eigen organisatieonderdeel t.a.v. duurzaam handelen ▪ legt een relatie tussen duurzaam handelen binnen eigen vakgebied en eigen activiteiten ▪ toont respect voor mens & milieu ▪ heeft geen vooroordelen en stelt zich neutraal op ▪ onderneemt zelf acties en zet anderen aan tot acties om zijn/haar ecologische footprint te verkleinen ▪ weet wat duurzaamheid betekent en kan dit uitleggen						
Niveau 2, hoofdfase, vertalen van feiten, trends en ontwikkelingen naar (beleids)voorstellen ▪ kan eigen rol & functie binnen een project of stage in maatschappelijk perspectief plaatsen ▪ kan zijn/haar bijdrage aan een duurzamere wereld verwoorden prive of in zijn/haar rol als professional ▪ onderkent trends en ontwikkelingen in het vakgebied en vertaalt deze naar de aanbevelingen bij stages en/of projecten, komt met concrete ideeën en doet voorstellen ▪ gaat zorgvuldig en discreet om met vertrouwelijke of gevoelige informatie van anderen ▪ voorkomt belangenversterving of heft deze (zo mogelijk) tijdig op. Maakt eigen positie en belangen duidelijk in (zakelijke) conflictsituaties						
Niveau 3, afstudeerfase, ontwikkelen en uitleggen van het toekomstbeeld ▪ schat het belang in van (maatschappelijke) ontwikkelingen, onderkent trends en vertaalt deze (1) naar strategische keuzen en acties voor de organisatie of (2) naar nieuwe inzichten voor het vakgebied ▪ stimuleert en faciliteert anderen om duurzaam te handelen, hij/zij creëert "awareness" ▪ laat voorbeeldgedrag zien in respect, eerlijkheid en betrouwbaarheid en richting milieu ▪ signaleert niet integer gedrag en onderneemt actie						

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

10. Competentie: globaliseren

Definitie: Ziet de wereld als werkterrein en functioneert in een internationale omgeving. Bouwt en onderhoudt contacten en samenwerking met collega's, klanten en overige potentiële relaties die van belang zijn voor de doelen van de organisatie en/of het -onderdeel.

Niveau 1, propedeuse, weten wat er op internationaal terrein gebeurt	heel moeilijk	moelijk	makkelijk	heel makkelijk	niet gezien	Aandachtspunten
▪ houdt belangrijke (internationale) ontwikkelingen in het netwerk en het vakgebied bij ▪ onderhoudt makkelijk contacten in uiteenlopende situaties en met verschillende sociale/culturele achtergronden ▪ respecteert waarden, geloof en rituelen van anderen ▪ kent eigen plek binnen nationale schaal/mondiale netwerk ▪ kan in het Engels communiceren (zowel schriftelijk als mondeling)						
Niveau 2, hoofdfase, leggen en onderhouden van (internationale) contacten ▪ speelt goed in op belangrijke (internationale) ontwikkelingen in het netwerk ▪ spreekt eigen (internationale) netwerk aan als hij specifieke kennis of informatie nodig heeft ▪ brengt mensen met elkaar in contact, stelt hen aan elkaar voor en stimuleert informatie uitwisseling ▪ voelt zich op zijn gemak tussen (on)bekenden, kan achtergronden en relaties inschatten, stapt zelf op mensen af, maakt een afspraak voor een nieuw contactmoment ▪ kan de consequenties van handelingen en beslissingen in eigen land vertalen naar consequenties op mondiale schaal ▪ kan een professionele sollicitatiebrief en CV in het Engels opstellen ▪ is niet bang om contact op te nemen (o.a. bellen) met onbekende organisatie, persoon uit het vakgebied ▪ is bereid zich te verdiepen in andere culturen en kan functioneren in een internationaal team/internationale context						
Niveau 3, afstudeerfase, uitbouwen professioneel en invloedrijk netwerk ▪ anticipeert op belangrijke internationale ontwikkelingen in het netwerk ▪ wendt het eigen (internationale) netwerk aan om anderen te ondersteunen ▪ stimuleert anderen hun interne en externe contacten te onderhouden en nieuwe contacten te leggen, geeft tips						

Aangepast voor Aeres Hogeschool op basis van www.123management.nl

Bijlage 4 De enquête

<https://forms.gle/c5bGY9LEifJ7GHW8>

Enquête voor onderzoek naar competenties

Beste lezer,

Bij deze vraag ik je deze enquête over competenties in te vullen. Vul deze in als je:

°Doorgestroomd bent van mbo niveau 4 veehouderij naar Aeres Hogeschool Dronten opleiding dier- en veehouderij(ondernemerschap).

Je hoeft de opleiding in Dronten niet afgerond te hebben, je mag ook uitgestroomd zijn in het 1e jaar.

Alvast bedankt voor het invullen!

Groet, Celine van Schagen

***Vereist**

1. Op welke school heb je mbo veehouderij gestudeerd? *

- ☐ Clusius College
- ☐ Terra MBO
- ☐ Nordwin college
- ☐ Helicon
- ☐ Zone college
- ☐ Curio
- ☐ Citaverde college
- ☐ Wellant college
- ☐ Landstede

2. Op welke school volg je/ volgde je de studie dier en veehouderij (ondernemerschap) *

- ☐ Aeres Hogeschool Dronten
- ☐ Als je de opleiding op een andere school volgt mag je de enquête sluiten

3. Ben je in het 1e jaar van de opleiding dier en veehouderij aan de Aeres Hogeschool Dronten gestopt? *

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Als je de vorige vraag met ja hebt beantwoord, wat was de reden dat je bent gestopt?

Jouw antwoord _____

4. Wat vond je van de overgang van mbo naar hbo? *

- ☐ Erg moeilijk
- ☐ Moeilijk
- ☐ Neutraal
- ☐ Makkelijk
- ☐ Erg makkelijk

Competentie score

Nu volgen de vragen over competenties. Geef score 1 als je vindt dat je op het mbo de competentie te weinig hebt ontwikkeld om op het hbo goed voorbereid te zijn en score 5 als dit wel goed was. Het midden, score 3, is hierin neutraal.

5. Hoe vond je dat je de competentie Zelfsturen had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

6. Hoe vond je dat je de competentie Samenwerken had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

7. Hoe vond je dat je de competentie Presenteren had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

8. Hoe vond je dat je de competentie Onderzoeken had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

9. Hoe vond je dat je de competentie Innoveren had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

10. Hoe vond je dat je de competentie Organiseren had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

11. Hoe vond je dat je de competentie Duurzaam handelen had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

12. Hoe vond je dat je de competentie Ondernemen had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

13. Hoe vond je dat je de competentie Globaliseren had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

14. Hoe vond je dat je de competentie Leiding geven had ontwikkeld op het mbo? *

	1	2	3	4	5	
Te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	Goed

15. Hoe zou competentie ontwikkeling op het mbo verbeterd kunnen worden? (meerdere antwoorden mogelijk) *

- ☐ Werken met projecten
- ☐ Reflecteren op handelen
- ☐ Leerdoelen en competenties aan elkaar koppelen
- ☐ Samenwerken met student van het hbo
- ☐ Feedback geven en ontvangen over competenties
- ☐ Werken met beoordelingsformulieren
- ☐ Stage
- ☐ Zelf studie
- ☐ Werkzaamheden buiten studie om
- ☐ Anders: _____

Bijlage 5 Interview

1. Wat is uw functie?
2. De afgelopen tien jaar kiest een steeds kleiner deel van de mbo-4 studenten voor een hbo-studie. Waarom kiezen steeds minder mbo-4 studenten voor een hbo-studie denkt u?
3. Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben ervoor kiezen om naar het hbo te gaan?
4. Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben uitstromen in het 1^e jaar van het hbo?
5. Welke competenties zijn volgens u goed/voldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?
6. Welke competenties zijn volgens u onvoldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?
7. Wat zouden mbo-opleidingen moeten doen om de student beter voor te bereiden op het hbo?
8. Wat zouden studenten zelf kunnen doen om zichzelf goed voor te bereiden op het hbo?
9. Welke competentie ontwikkeling kan er in leerjaar 1 van het HBO nog beter begeleid worden? > extra training/ lessen o.i.d. voor doorstromers?

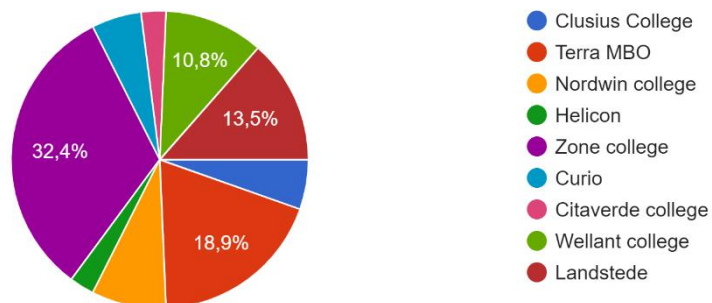
Bijlage 6 Contactpersonen interview

School	Persoon	Emailadres
Aeres Hogeschool Dronten	Dirk de Groot	d.de.groot@aeres.nl
Aeres Hogeschool Dronten	Jeanette Wolters	j.wolters@aeres.nl
Aeres Hogeschool Dronten	Marco den Ouden	m.den.ouden@aeres.nl
Aeres Hogeschool Dronten	Walter Mastenbroek	w.mastenbroek@aeres.nl

Bijlage 7 Resultaten enquête

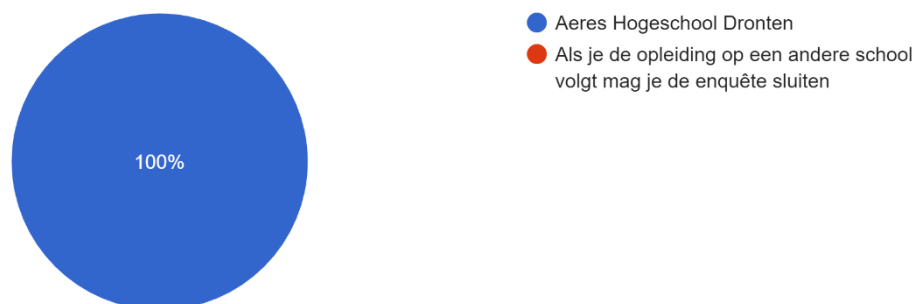
1. Op welke school heb je mbo veehouderij gestudeerd?

37 antwoorden

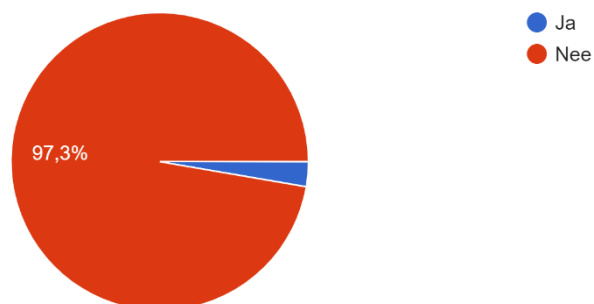
2. Op welke school volg je/ volgde je de studie dier en veehouderij (ondernemerschap)

37 antwoorden

3. Ben je in het 1e jaar van de opleiding dier en veehouderij aan de Aeres Hogeschool Dronten gestopt?

37 antwoorden

Als je de vorige vraag met ja hebt beantwoord, wat was de reden dat je bent gestopt?

3 antwoorden

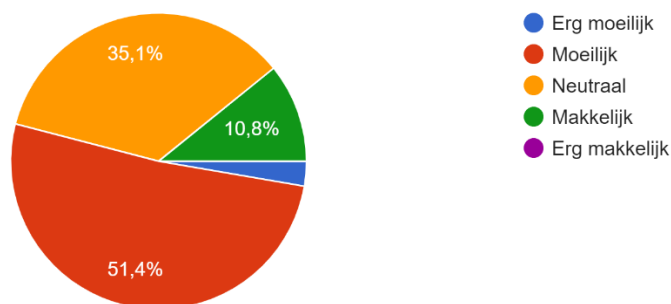
Mijn vorige school, het Aeres MBO in Barneveld stond er niet tussen. Ik heb mijn mavo school maar aangeklikt

Niet genoeg punten

Vraag 1 kan ik niet beantwoorden omdat Aeres mbo Barneveld er niet bij zit..

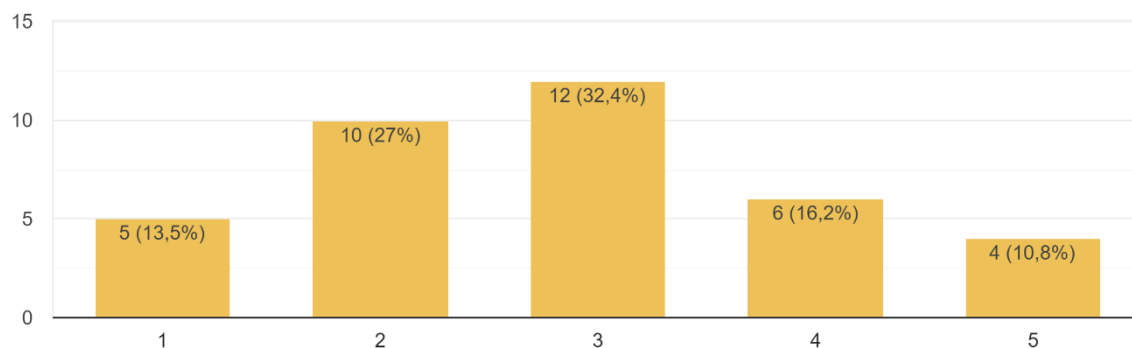
4. Wat vond je van de overgang van mbo naar hbo?

37 antwoorden

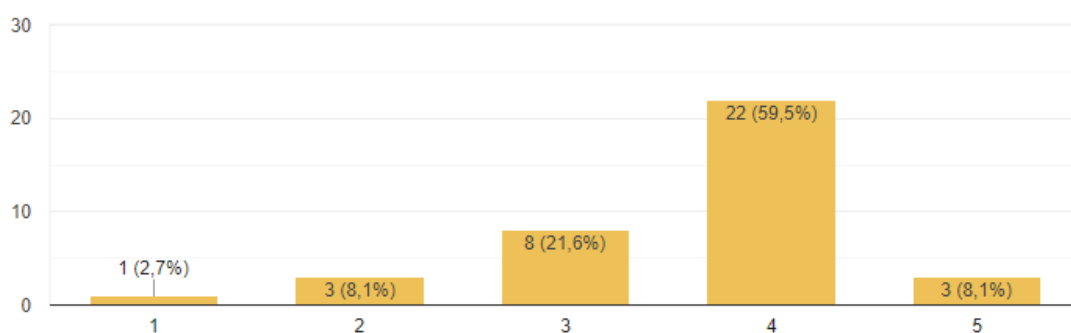
5. Hoe vond je dat je de competentie Zelfsturen had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

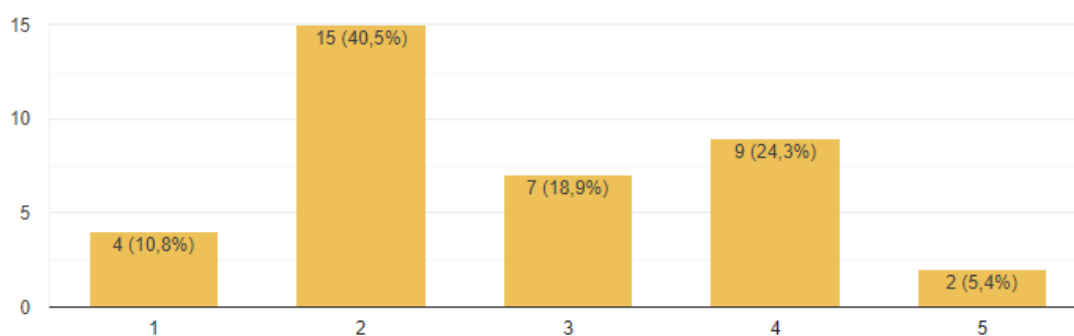
6. Hoe vond je dat je de competentie Samenwerken had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

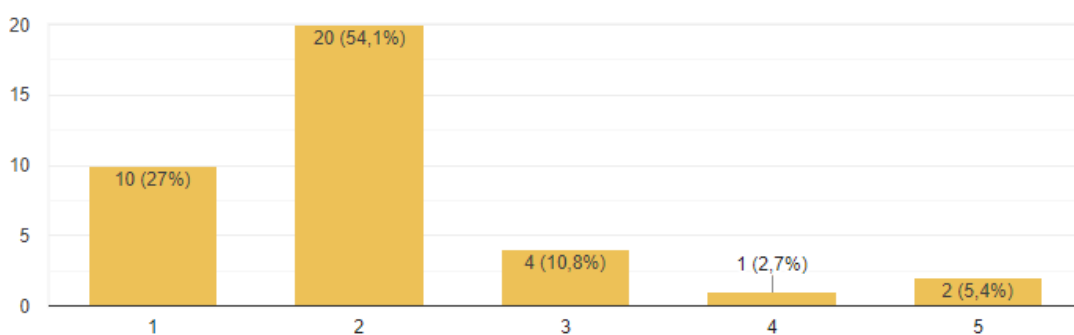
7. Hoe vond je dat je de competentie Presenteren had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

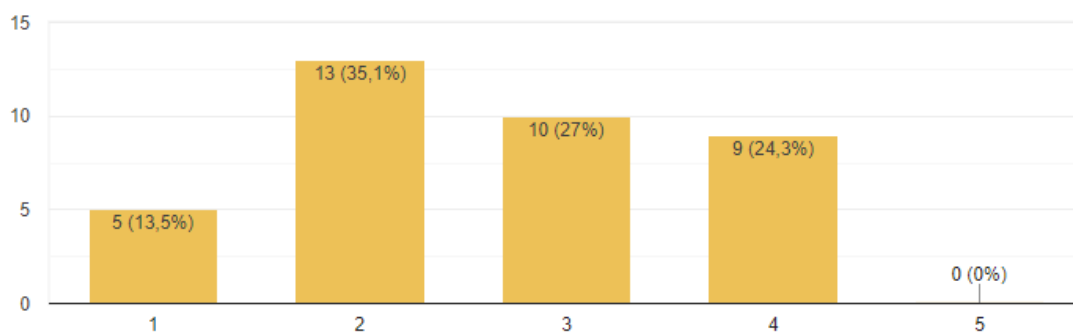
8. Hoe vond je dat je de competentie Onderzoeken had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

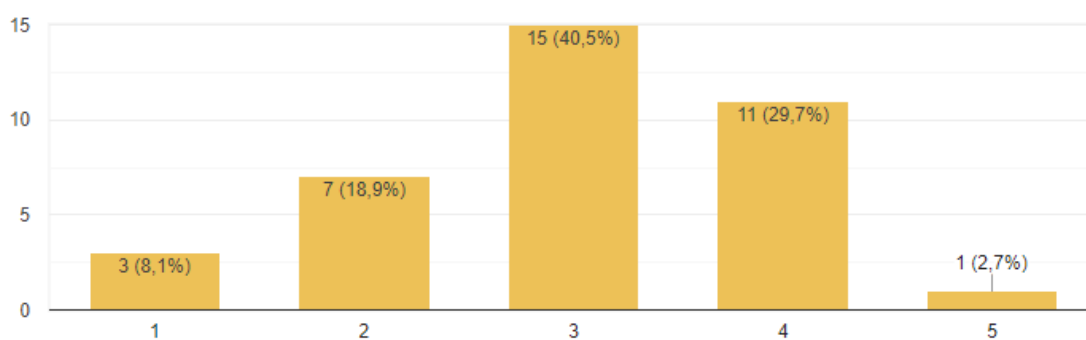
9. Hoe vond je dat je de competentie Innoveren had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

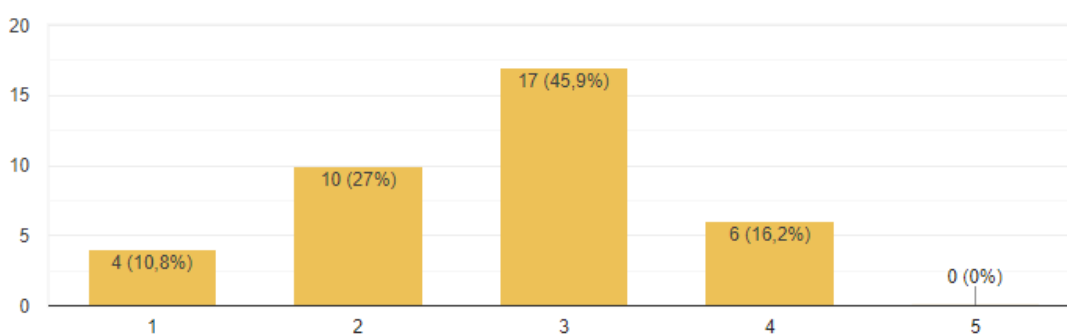
10. Hoe vond je dat je de competentie Organiseren had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

11. Hoe vond je dat je de competentie Duurzaam handelen had ontwikkeld op het mbo?

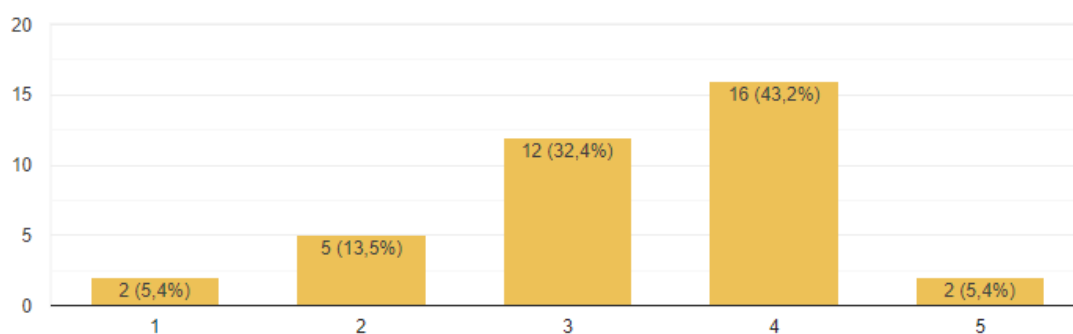
37 antwoorden

12. Hoe vond je dat je de competentie Ondernemen had ontwikkeld op het mbo?

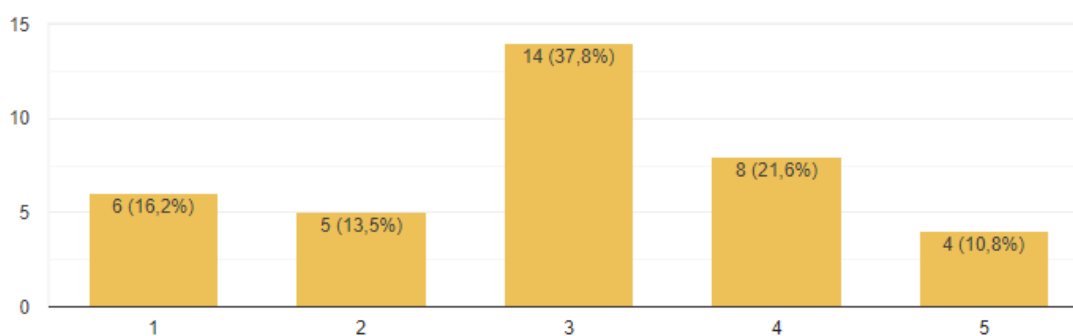

37 antwoorden

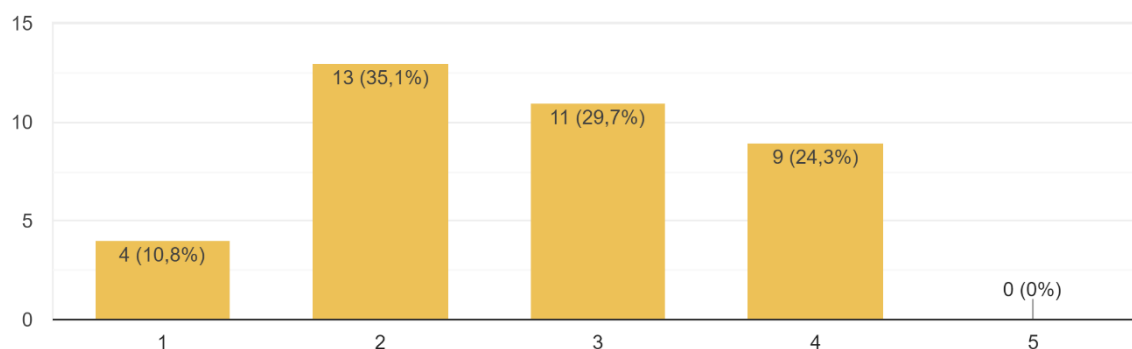
13. Hoe vond je dat je de competentie Globaliseren had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

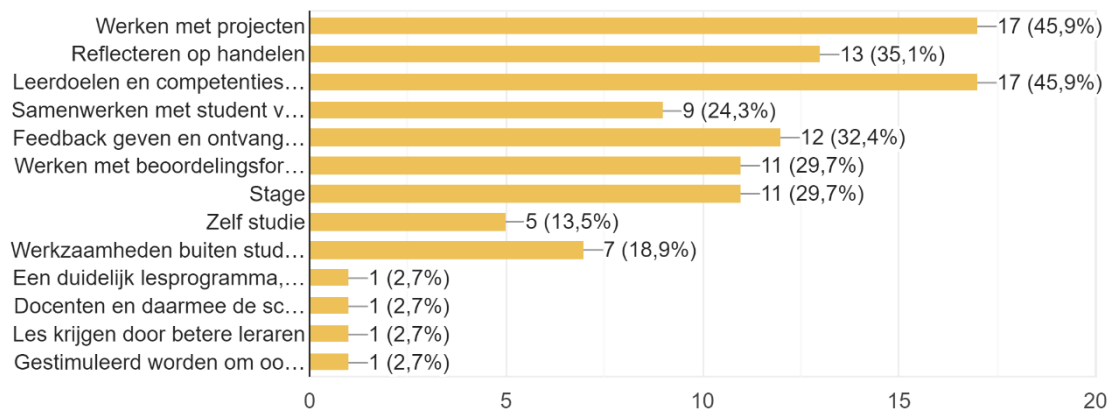
14. Hoe vond je dat je de competentie Leiding geven had ontwikkeld op het mbo?

37 antwoorden

15. Hoe zou competentie ontwikkeling op het mbo verbeterd kunnen worden? (meerdere antwoorden mogelijk)

37 antwoorden

Bijlage 8 Afgenomen interviews

Interview met Jeanette Wolters, 16-06-2021

Wat is uw functie?

Ik ben natuurlijk docent bij Aeres Dronten. Maar ik ben ook mentor van de VADO-klas dus de AD-klassen associate degree en dat zijn ook inderdaad allemaal studenten die vanaf het mbo doorstromen naar het hbo en de associate degree Ik weet niet of je hem kent. Maar het is een tweejarige opleiding die niet het eindniveau van de bachelor haalt maar destijds ingezet is juist om die die sprong toch eigenlijk ja te bevorderen van het mbo naar het hbo waarbij mbo studenten er een groep is die denkt poee nog 4 jaar en toen heeft de overheid aangegeven nou We gaan kijken of dat met een die associate degree of dat inderdaad er toch die doorstroom kan bevorderen maar daar ben ik dus inderdaad ook mentor van en dus dat zijn ook allemaal mbo studenten.

De afgelopen tien jaar kiest een steeds kleiner deel van de mbo-4 studenten voor een hbo-studie.

Waarom kiezen steeds minder mbo-4 studenten voor een hbo-studie denkt u?

Het Waarom, toch heeft het tegen opzien dat je nog een aantal jaren inderdaad aan de studie gaat en Ik denk ook wel dat een kenmerk van een mbo student is ja dat die dat die graag bezig is dus echt dat praktijk en de gedachte van ja dan moet ik toch ook echt in de boeken dan moet ik me bezig gaan houden met zaken waar ik eigenlijk niet zoveel zin in heb om er zoveel energie in te gaan stoppen Ik denk dat dat weerhoudt ja. Nou Als ik vanuit mijn eigen ervaring kijk dan zijn de argumenten daarvoor en dan komt Natuurlijk ook wel omdat wij te maken hebben met die studenten waar dat thuis bedrijf is waar het eigenlijk hoewel het de bedoeling is dat ze het bedrijf zullen opvolgen maar dan is het moment nog niet daar dus ja Er is zeg maar ook nog gelegenheid de tijd om te studeren Dat is een argument en ook wel omdat bij bedrijfsfinancieringen en tegenwoordig door de financiële instelling dus zeg de banken dat toch ook wel deel uitmaakt van nou ja het rijtje langsgelopen voorwaarde is dat inderdaad de ondernemer hbo opgeleid is en dat speelt ook nog wel eens inderdaad een rol en ja het kan ook zijn en Dat is wel een beetje de leergierige toch mbo die zegt nou ik heb wel het gevoel dat dat ik nog wel wat meer kan dus vandaar dus Ik denk dat die 3 redenen een rol zijn om te zeggen nou dat ga ik toch dat ga ik toch doen.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben ervoor kiezen om naar het hbo te gaan?

Ik vind zelf eigenlijk altijd nou ik Als je een je vooropleiding heb je een mbo 4 van havo vwo dan heb je gewoon de ingangs-papieren voor het hbo en volgens mij kun je het dan Maar de mbo'er zal er harder voor moeten werken dan dat die ooit voor een studie gedaan heeft en waar de mbo'er dan tegenaan loopt Dat is ja dat die die motivatie daarvoor op moet brengen en dat hij de vraag voor zichzelf moet beantwoorden ja zie ik het mezelf doen en krijg ik het voor elkaar om daar inderdaad heel veel ja veel energie in te stoppen en als dat het antwoord nee op is van nee dat dat ja daar kan ik de motivatie niet voor opbrengen of ik zie het nut er niet van in of wat dan ook ja dan haakt het af want ze zullen meer moeten gaan studeren dan dat je ever ooit inderdaad gedaan hebben dus ja dat dat dat betekent wel aanpakken. Het is ook nog wel zo dat ik me dat zie ik dan in die competentie dossiers met het de een beetje de geschiedenis van de student ik kom ook nog weleens tegen van studenten die In het voortgezet onderwijs gewoon op de havo begonnen zijn maar toen we het eenmaal lastig werd in havo 3 hè of in havo 3 4 en toen kwam het er eigenlijk ook al op aan van ja Als je dit wil dan moet dan moet je nu echt gaan ja ga studeren moet je gaan leren ja en die hebben zeg maar toen plan b gekozen nou ja weet je Ik wil Ik wil iets doen hè in ons geval In de veehouderij nou dan is eigenlijk de middelbare agrarische school het meest voor de hand liggende en dan kan ik ook gewoon met vmbo naar toe dus Waarom zou ik moeilijk doen Als ik gewoon via vmbo gewoon naar het mbo kan waar ik dan op vak gebied kom wat ik graag wil doen. Dus zij hebben zij hebben eigenlijk een eerder moment Dat is toch wel een behoorlijke groep en eerder moment waren er toen ook op

aankwam. Daar hebben ze een beetje een andere route kunnen kiezen zodat ze dat toen vermeden hebben ja.

Welke competenties zijn volgens u goed/voldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Contact leggen en samenwerken is bij mbo-instromers in de basis wel aanwezig. Alleen wat wij graag in het hbo willen dat is wel een slag verder brengen hé. Als je het zeg maar hebt in het kader van de studie over samenwerken. Dan verdelen ze het werk, maar dat is geen samenwerken. Bij samenwerken gebruik je elkaars kwaliteiten. Contact leggen zijn ze goed in, als ze voor een opdracht informatie nodig hebben dan bellen ze iemand uit hun netwerk. Ze kennen heel veel mensen en ondernemers. Er zijn ook studenten die naast de studie allerlei activiteiten hebben, zichzelf verhuren als melker bijvoorbeeld daar leren ze ook veel van. Mijn conclusie dus samenwerken en ondernemen.

Welke competenties zijn volgens u onvoldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Organiseren het is gewoon een puinbak. De informatie die ze binnenkrijgen gestructureerd weg zetten, vooruitdenken daar zijn ze niet goed in. Organiseren is echt ontwikkelingswerk, dat is dus onvoldoende ontwikkeld. Daarbij hoort dan ook zelfsturen, de discipline om te zeggen oké als we naar het semester kijken. Dat moet er dan af zijn en dan een tijdlijn uitzetten om het te organiseren. Ze moeten de discipline opbrengen om dan inderdaad zo stuksgewijs ermee aan de slag te gaan. Niet 3 dagen voor een toets beginnen met leren. Zelfsturen is echt nodig in het hbo.

Wat zouden mbo-opleidingen moeten doen om de student beter voor te bereiden op het hbo?

Ik heb niet zo een zicht op hoe ze daar omgaan met een vak als Nederlands en met rekenen want dat zijn wel de basis zaken waar ze knal tegenaan lopen. Dat is in feite wat bij ons zogenaamde doorstroom en schakel vakken zijn. Dat is bij ons natuurlijk niet alleen Nederlands maar ook Engels, wiskunde en scheikunde. Daar is meer nodig. Bijvoorbeeld tekstschrijven bij Nederlands, van een mbo'er krijg je dan 2 zinnen. Dus daar is denk ik werk aan de winkel.

Interviewer: En gericht op competenties wat kan het mbo dan doen?"

Bijvoorbeeld bij samen werken is het SLO-project dat is dat Samen leren ondernemen een hele mooie samenwerking. Want dan krijgen ze wederzijds actie en heb je daar een beetje zicht op. Als je het hebt over dat organiseren hè of je inderdaad die studenten toch wat meer mee kunt geven over je informatie ordenen en structureren en plannen. Maar ik begrijp ook dat het lastig is voor docenten, in het mbo zit toch een stuk rek capaciteit. Studenten hoeven niet tot het uiterste te gaan want ze krijgen het zo ook voor elkaar en dat is lastig. Het zou goed zijn als de student ook leert keihard onderuit te gaan door de 1 die ze krijgen. Hier leren ze ook van dat niet altijd alles komt aanwaaien. Ik snap dat dat voor de docent ook moeilijk is, maar het geeft de student ook meer voldoening als ze er echt iets voor hebben moeten doen. Het geeft de opleiding dan ook meer status, er worden eisen gesteld.

Wat zouden studenten zelf kunnen doen om zichzelf goed voor te bereiden op het hbo?

Nou het is in ieder geval belangrijk dat ze voorlichtingen erover volgen. Een meeloop-dag volgen en informeren bij mensen die ze kennen die op het hbo zitten. Maar dan ook juist de vraag stellen van ja waar ben je nou tegenaan gelopen. Want als je gewoon zo ja en iemand vraagt, gaat allemaal wel en nou ja weet je wel. Je moet het eigenlijk ook wat gericht vragen dus een mbo'er die zou moeten vragen aan iemand op het hbo zijn er nou dingen waar je waar je toch hard tegenaan gelopen bent.

Welke competentie ontwikkeling kan er in leerjaar 1 van het HBO nog beter begeleid worden? > extra training/ lessen o.i.d. voor doorstromers?

Ik denk aan een soort van ja hoe moet ik nou uitdrukken iets van een taalbureau of zoiets dergelijks of een taaldesk. Het lukt een docent vaak niet meer om alle studenten van volledige feedback te voorzien. Over het schriftelijk rapporteren en de inhoud van het verslag. Als er dan in intervisiegroepjes van ongeveer 4 studenten met elkaar kritisch gekeken wordt. Dat onder leiding van een taalbureau/taaldesk dan helpt dat de studenten vooruit. Ik heb hier dus geen competentie om te noemen.

Interview met Dirk de Groot, 10-06-2021

Wat is uw functie?

Ik ben Instroomcoördinator en studieadviseur. Het is eigenlijk een soort van gedelegeerde functie van de examencommissie. Want mensen die zich aanmelden moeten beoordeeld worden op toelaatbaarheid. En 1 van deze dingen is dat je een toelatend diploma hebt. Bij de aanmeldingen kijk ik dus van he wat is eigenlijk de vooropleiding waar de mensen mee bezig zijn. Iedereen moet zich voor 1 mei aanmelden, dan weet nog niemand of hij/zij de opleiding heeft behaald. Maar ze zijn wel bezig met mbo4 of havo. Dus ik kan zien waar ze mee bezig zijn en dan kan ik constateren oké jij bent inderdaad toelaatbaar met dit diploma. Voor de meeste is het natuurlijk geen probleem maar er zijn wel eens mensen die een verkeerd havo pakket hebben en dan moet ik zeggen ja jij wil veehouderij of tuin akkerbouw doen maar je hebt geen scheikunde dus je bent niet toelaatbaar. Jij moet een zomercursus Scheikunde doen. Nou dat is dus mijn rol verder zijn er ook voor mbo is het niet zo'n heel groot probleem want de wet zegt gewoon ja Als je een mbo 4 diploma hebt ben je toelaatbaar dus daar valt niet zoveel uit te zoeken. Er zijn wel mensen soms die zeggen ja ik heb een mbo 3 diploma, nou ja nee dan ben je dus eigenlijk wettelijk niet toelaatbaar. Sommige mensen vragen toelating na hun 21^e. Dan heb je een soort 21 plus regeling, daarbij mag de school afwijken van de wettelijke toelatingsnormen. Dan ga ik in gesprek met die persoon en argumenten verzamelen om hem toch toe te laten. Al dat soort bijzondere dingen daar moet ik een notitie van maken dat er terug te vinden is waarom deze student dus eigenlijk toegelaten is. Ik noem mezelf ook studieadviseur omdat ik heel vaak telefoontjes krijg van mensen die zeggen ja ik moet mijn vakkenpakket kiezen en Ik wil later naar jullie school welk vakkenpakket moet ik dan kiezen. Er zijn ook vaak ouders die bellen en zeggen van ja het gaat niet zo goed op school hoe moet dat nou? Hij wil toch wel naar Dronten of zij wil wel naar Dronten en hoe moet het dan allemaal. Maar goed dat zijn meer dingen om mensen de weg te wijzen en te helpen van wat we zouden moeten. Dus ik zie mij een beetje als het eerste contact van de studenten naar de school. Daarbij ben ik wel van het snel reageren en niet mensen laten verzanden.

De afgelopen tien jaar kiest een steeds kleiner deel van de mbo-4 studenten voor een hbo-studie. Waarom kiezen steeds minder mbo-4 studenten voor een hbo-studie denkt u?

Weet ik niet ik heb ik heb pas één ding terug. Algemene cijfers willen niet zeggen dat het ook in de groensector zo is. De groensector is eigenlijk heel klein in het hbo dus maar een paar procent meeste is economie en dat soort dingen en vaak hoor je mbo'ers doen het slecht op het hbo of minder mbo'ers kiezen voor het hbo dat geldt meestal voor de grote bulk. Maar als je specifiek naar groen zou kijken zou dat wel eens anders kunnen zijn daar moet je op bedacht zijn.

Een verklaring waarom een steeds kleiner deel voor het hbo kiest heb ik niet. Wat eigenlijk altijd wel een ding is vind ik mbo 4. Dat is dus een eind opleiding een kwalificatie je hebt een vakdiploma en je hebt zelfs op niveau van het mbo het hoogste diploma wat mogelijk is. Mensen lopen ook vaak stage aan het eind van hun opleiding ja. Als je tot de betere mbo'ers behoort dan krijg je ook wel vaak te horen van joh kun je niet blijven werken want je doet het goed. Als je dan toch nog gaat studeren nou dat is nog wel een dingetje want het verschil tussen studeren en lenen of werken en geld verdienen dat is toch wel heel groot. Havisten hebben die keuze eigenlijk niet die weten gewoon ja ik moet natuurlijk nog wel door want ik heb nog maar havo. Er zijn maar heel weinig mensen die na de havo stoppen en aan het werk gaan. Als dat gebeurd is er wel iets aan de hand, gebrek aan motivatie bijvoorbeeld. Het is wel een lastige keus voor een mbo'er om door te studeren. Omdat mbo'ers vaak praktische mensen zijn en die willen ook graag aan het werk zijn ook vaak mensen die gewend zijn te werken. Al was het maar via een stage en dan hebben ze zoiets van nog 4 jaar naar school dat zie ik gewoon niet zitten. Vroeger merkte ik vaak dat studenten zich pas op het laatste moment aanmelden. Maar sinds de overheid heeft ingevoerd voor 1 mei aanmelden is dat minder. Wel is

door deze regel de uitval in de eerste weken hoog, of ze komen gewoon niet opdagen en zeggen ik heb een baan gekregen dus ga aan het werk.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben ervoor kiezen om naar het hbo te gaan?

Waarom gaan mbo'ers toch kiezen voor het hbo ik zie twee categorieën mensen. Er zijn categorieën die zijn gewoon laatbloeiërs die zijn begonnen met niveau 2 toen naar de mbo 3 gegaan toen mbo 4 gegaan en ja die gaan eigenlijk gewoon door. Dit is eigenlijk wel fantastisch dat dat gewoon kan in Nederland. Er zijn ook Mensen die zijn op het mbo terechtgekomen omdat ze Misschien wel een havoadvies hadden maar ja op de havo moet je twee vreemde talen doen nou Dat is soms ook wel eens een beetje te veel van het goeie sommige mensen worden ook niet zo heel gelukkig op de havo omdat het dan nergens over gaat dus nou dan stromen ze af zoals dat heet naar het mbo. Ze hebben genoeg verstand maar een andere leerstijl, maar toch zien ze dan banen die hbo vragen en gaan ze toch naar het hbo.

En het is niet dat het mbo verkeerd is. Maar het gaat om en ik zeg meestal van een mbo> hbo opleiding is een betere route dan een havo >hbo of ja want die mbo> hbo Mensen die hebben veel meer praktijkervaring opgedaan veel meer gezien en ik denk dat voor sommige banen het feit dat je ook een mbo opleiding plus een hbo opleiding dat dat ze zeggen hè Dat is iemand die weet de meeste waar het bij de boeren om gaat die snapt het en nou goede havisten kunnen dat ook hoor ik bedoel maar Ik vind het zo jammer dat ook veel ouders soms zeggen ja maar als mijn kind naar het hbo wil dan kan hij toch beter de havo doen. Ja maar als die nou op de havo ook niet gelukkig wordt laat hem dan alsjeblieft het mbo doen en gewoon leuk hbo erachteraan maar ja er wordt soms een beetje schamper over het mbo gedaan vind ik wel jammer. Kiezen is voor mbo'ers best wel lastig. Op de havo is het gewoon logisch je gaat met z'n alle naar het hbo. Maar op het mbo, ga je nou werken of ga je doorstuderen ja en de groepsdruk is ook nog wel een dingetje soms. Als het gewoon niet cool is om te gaan studeren ja ga dan maar eens zeggen van ja ik ga naar het hbo. Zelfstandig een keuze maken dat lijkt me een hele uitdaging. Omdat als je vriendengroep gewoon zo is van nou lekker aan het werk en lekker geld verdienen, dan is dat erg lastig voor studenten. Daar moet op het mbo goede ondersteuning bij geboden worden het zelf kiezen. In het verleden en dan heb ik nu denk over 10-15 jaar geleden van nou AOC OOST bijvoorbeeld het ene jaar hadden we een hele groep van 5 van AOC OOST die kwamen allemaal naar Dronten het jaar erop kwam er geen. Er is ook wel eens uitgekomen dat het jaar erop dat er geen een kwam was het misschien dat iemand zei nou ik ga naar de HAS in Den Bosch en dat anderen ook dachten o ja nou dat lijkt me ook wel nou gingen ze met z'n allen naar De HAS. De laatste tijd wordt het meer een gewoonte natuurlijk ga ik naar Dronten er wordt eigenlijk niet eens echt over nagedacht. Maar het is een soort gewoonte van ja iedereen nu gaat naar Dronten en nou ene kant is dat wel mooi voor ons én de andere kant denk ik ja dan heb je het nog steeds niet echt zelf goed over nagedacht. Ook ben ik daar dit jaar wel weer een beetje verbaasd over er is dus enorme toestroom voor ondernemerschap voor de tweejarige AD. SLO is bijvoorbeeld een hele mooie samenwerking tussen mbo en hbo. Want dan komen mbo'ers ook in aanraking met hbo en ook met hbo'ers die zelf ook op het mbo gezeten hebben. Dus die snappen waar het op vastzit en ja dat is misschien wel voor alle mensen heel belangrijk. Als je een beetje gevoel krijgt van hé hier ga ik het wel leuk vinden of hier pas ik wel of dit spreekt me wel aan.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben uitstromen in het 1e jaar van het hbo?

Ja eigenlijk is de echte reden natuurlijk van ze halen de studiepunten niet. Dat begint natuurlijk al in T1 in november. Dan zijn er eigenlijk 3 soorten dingen mogelijk er zijn mbo'ers die halen allemaal voldoende dus hebben dus zoiets nou ik snap hoe het werkt en het gaat goed. Er zijn ook mensen die halen drieën en vieren in T1 een en dan zeggen ze meestal zo ja klopt ook wel want ja ik ben ook te laat begonnen en ik heb het onderschat en er zijn ook mensen die halen allemaal vijven en die zegt ja ik snap er helemaal niks van want op het mbo had ik altijd een voldoende en Ik heb nu

ook gewoon wel mee gedaan ik heb echt niet lopen slabakken. Maar ik haal de ene 5 na de andere en ja dan is het dus niet goed genoeg en als zulke mensen in T2 niet verbeteren als ze dan weer allemaal vijven komen ja dan kun je eigenlijk al wel weer ophouden. De mensen van die drieën en vieren ja als die het in T2 wel heel goed doen ja dan moeten ze in T3 echt wel aan de bak om nogal die onvoldoendes weg te werken en wat ik de laatste tijd wel zie dat mentoren ook in januari februari met hun klas gaan praten van joh je bent hier nu een half jaar heeft het nog zin om door te gaan. Want je hebt al de helft van de toetsen gemaakt en ook in januari of in december ga je natuurlijk met kerst en oud en nieuw je spreekt je kameraden je gaat nog eens naar je oude stagebedrijf en ja dan is het van nou hoe gaat het op school en nou je kan hier wel komen werken en dus dat is dan ook vaak een reden om ik heb toch maar van nou dan stop ik ermee en meestal zeggen ze ja het beviel me niet of het was heel anders dan ik gedacht had of het was allemaal slecht georganiseerd maar eigenlijk kwam het er gewoon op neer dat ze de studiepunten niet hebben gehaald. Daar kan best een reden voor zijn en kan best zijn Dat er ook een beetje aan de school lag omdat er misschien inderdaad dingetjes fout gegaan zijn maar iemand die alle studiepunten haalt die gaat wel door die zegt nou ja er zijn wel wat dingetjes maar ik heb alles gehaald dus Ik ga gewoon door en het jammere is dat dat mbo is soms wel eens de neiging hebben van ja Ik kan dit toch niet en dan halen ze de eerste onvoldoende en dan is het van zie je wel Ik kan het toch niet, ze houden dan toch ook wel een beetje zelf in stand van Ik kan dit niet ja. Ze kunnen heel erg negatief zijn. Als je dat niet weet te doorbreken en ook als mentor of als klas niet dan ga je gewoon je eigen mislukking creëren en uiteindelijk zeg je dan ja ze hebben we weggestuurd. Ja als jij je punten had gehaald was je echt niet weggestuurd maar ja er zitten ook allerlei andere dingen bij maar ja die mindset ontwikkeling. Dat heb jij in je klas misschien ook wel gezien. Van hoe komen mensen binnen en hoe veranderen ze sommigen die die gaan echt veranderen denk ik oké dit is hoe het moet nou dan ga ik dat ook doen en de anderen zeggen ja maar op het mbo hoefde dat ook niet, nouja duh.

Voor sommigen zijn die doorstroom en schakel vakken een struikelblok is maar goed ja als je de lessen gehad hebt en dan examen en je hebt een 3 of een 4 en Je moet in zelfstudie wiskunde Nederlands Engels doen ja dan Dat is best heel lastig en hebben ze gewoon in het begin misschien onderschat van ah die les wat leer ik daar nou eigenlijk ja Dat is een beetje op de mbo manier van nou ja beetje half opletten en even vlak voor de toetsen naar kijken dan lukt het wel en anders kan nog wel een herkansing doen ja als je die houding te lang houdt als mbo'er dan gaat het niet goed.

Welke competentie hebben studenten nodig om het hbo goed af te kunnen ronden?

De mindset is heel erg belangrijk en dat ze zich moeten realiseren dat het ook van mensen zijn die het op het mbo redelijk makkelijk hebben kunnen doen dus je heb je ook een bepaalde manier van werken aangeleerd en ja je hebt de toets over een klein gedeelte ja hier heb je het over het hele boek. Op het mbo heb je een half jaar hier is het 7 weken. Het gaat allemaal sneller en er worden hogere eisen aan je gesteld en dus de mindset is eigenlijk veel meer oké wil ik eraan beginnen wil ik volhouden en wil ik het afmaken want op tijd beginnen is een dingetje maar ook doorgaan. Als de beetje tegenzit is een dingetje en ook nog afmaken kijk je kan ook een dag van tevoren denken ja het heeft toch geen zin meer laat maar zitten. Er zijn ook mensen die dan zeggen oké Ik heb nog één dag ik moet heel hard werken en soms lukt het dan ook nog. Dus die 3 dingen beginnen volhouden afmakers zijn eigenlijk belangrijker dan van Ik ben zo gemotiveerd want motivatie duurt eigenlijk maar heel kort en Niemand die naar het hbo gaat zegt Van Ik ga daarheen en Ik ben er niet gemotiveerd voor nee je sterker nog Iedereen vraagt altijd een uitzondering van mag ik toch niet komen ja want u bent zo motiveer dat ja interesseert me niet bewijs van spreken het is prima hoor maar met motivatie red je het niet

Welke competentie is dan echt al aan het begin goed ja nodig om een goede start te maken?

Ik denk organiseren en communiceren want organiseren is van ja met mensen en middelen en zo op elkaar afstemmen van kun je je werk goed organiseren kun je goed plannen en communiceren is ook van ja trek je op tijd aan de bel en hoe praat je over dingen hoe schrijf je zaken op verslagen is

Natuurlijk ook voor veel mbo'ers en dingetje en ja dan leveren ze een verslag in en dan ja maar op het mbo mag dit nou ja prima op het hbo mag het niet. Je moet ook accepteren van ja ik heb niet slecht les gehad op het mbo nee er wordt gewoon nu wat meer gevraagd en Als je niet ja je laat eigenlijk stimuleren of niet laat ja inspireren door de dingen die je op het hbo meemaakt en denkt van ja maar hier heb ik ook echt iets aan in dit gaat ergens over van Dit is wel veevoeding en Ik heb ook op het mbo-veevoeding gehad maar dit is toch echt niet dezelfde veevoeding ook al heet het veevoeding ja dan ga je het zeggen oh oké hier heb ik wat aan.

Welke competenties zijn volgens u goed/voldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Ja in ieder geval wel de praktische competenties ook wel gewoon een werkervaring en de maatschappelijke skills hè gewoon op tijd komen en je werk afmaken maar ja vaak zijn ze ook wel goed in organiseren en communiceren hoor ze hebben al veel meer samengewerkt en ook In de praktijk samengewerkt. Kijk havisten moeten ook wel samenwerken maar dan gaat het over schoolopdrachten en dan moet je dus dat taken verdelen en samenwerken is voor studenten nog wel eens van we hebben de taken goed verdeeld en het eindrapport is het tijd afgekomen maar samenwerken betekent eigenlijk ook dat je elkaars sterke en zwakke punten weet dan weet en kan benutten nou nou die manier van samenwerken hebben mbo'ers al veel meer geoefend dan havisten. De mbo'er is dus beter in samenwerken.

Welke competenties zijn volgens u onvoldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

nou ja je zou wensen dat dat ze op het mbo dingen hebben gedaan of gehad waardoor ze eigenlijk kunnen zeggen wat oké Ik kan wel met zeker vertrouwen naar het naar het hbo en dat zit bijvoorbeeld In de ja het toch met het abstract denken van Waarom vinden heel veel leerlingen wiskunde zo moeilijk Omdat ze het moeilijk vinden te begrijpen van ja a plus a is twee a maar wat betekent 2a dan? nee daar gaat het niet om Het gaat om dit zo is dus zo moet je dus een recept schrijven voor de wiskunde om de oplossen hè vergelijking vereenvoudigen dat dat vergt een manier van denken. Dat je ja abstract kunt denken nou dat moet je wat oefenen moet je ook wel aanleg voor hebben maar Je kunt het zeker wel oefenen en als ze dat soort dingen ook op het mbo gehad hebben dat je denkt oh ja dat kan ik dus wel Ik kan wel abstract denken Ik kan ook wel dingen doen Omdat ze moeten en niet Omdat ze een bepaald doel hebben ja dan dat helpt denk ik wel en daar zijn vakken als wiskunde en scheikunde eigenlijk wel een soort middel voor want daarvan kun je zeggen ja waar gaat dit eigenlijk over nou scheikunde kan Misschien nog dat je het hebt over van bemesting en over bodemkunde o ja ik snap dat ik iets van scheikunde moet maar wiskunde Dat is toch wel iets van ja een heel andere denken in een heel andere wereld Als je dat een beetje gedaan hebt geleerd heb nou dan heb je ook wel hbo vaardigheden

Wat zouden mbo-opleidingen moeten doen om de student beter voor te bereiden op het hbo?

Wiskunde en scheikunde aanbieden op het mbo heb ik al eerder opgenoemd. Maar ook zit het wel een beetje in Nederlands en Engels vooral lezen van... Mbo'ers zijn doorgaans geen lezers. Je hebt het waarschijnlijk ook wel gemerkt op het hbo moet je toch echt wel meer lezen en informatie verwerken en niet van ja Ik heb een bladzijde gelezen van nou wat heb ik veel gelezen maar ja dat moet toch wel wat meer gelezen worden en wat zijn dan de hoofdzaken wat zijn de bijzaken dus nou het maar daar horen ook wel taal en spelling bij en mbo'ers hebben nog wel eens een beetje de neiging om je spreektaal te schrijven ja dat moet je ook afleren dat je dat je in die zin zakelijk moet schrijven daar zou op het mbo Misschien ook wel wat meer nog aan gedaan kunnen worden. En wat het misschien wel het belangrijkste is dat mensen zich moeten realiseren van dat er vaak meer in hun hoofd zit dan op papier staat want dan zeggen ze ja dat bedoel ik ook. Maar dan zeg ik het staat er niet. Jij schrijft dit en daar heb je dat en dat en dat bij in je hoofd Maar ik weet dat niet want ik lees. Alleen maar wat er staat en je verplaatsen in de lezer als schrijver ja dat is ook een vorm van abstract denken. Dat hoeft je niet meteen te kunnen voordat je naar het hbo gaat, je gaat

ook naar het hbo om te ontwikkelen. Mijn mening is dat sinds de meeste mbo-opleidingen driejarig zijn geworden dat de avo vakken er wel wat bekaaid vanaf gekomen zijn. In de vierjarige routes was daar toch meer ruimte voor. Wiskunde en scheikunde is volgens wet niet verplicht te geven, dus in de krappe programma's is dat eruit gezet. Veel mbo-instromers zeggen ik heb op het vmbo wiskunde gehad op het mbo niet en nu op het hbo moet ik het weer doen. Maar ik denk ook dat mbo's dat nu wel inzien en dat er veranderingen gaan komen.

Op mijn stage bieden ze het keuzedeel doorstroom hbo aan, wat vindt u daarvan?

Dan loop je meteen tegen moeilijk punt aan want zo een keuzedeel nou ja dat mag je dus kiezen. Maar als je dat kiest dan kan je geen vakinhoudelijk keuzedelen kiezen. Vakinhoudelijke keuzedelen zijn juist aantrekkelijker voor een mbo student. Het keuzedeel doorstroom is geen toelatingsvoorwaarde, op het hbo komen ze er misschien achter dat ze er wat aan hebben bij verslagen schrijven. Maar dan valt me wel op dat in dat keuzedeel dan weer minder aandacht voor wiskunde of scheikunde is want dan gaan ze toch eerder biologie doen of onderzoek vaardigheden. Ik denk dat de mbo's ook wel een beetje zoekende zijn hoe moeten we dat nou het beste vormgeven en daar moet je natuurlijk ook nog weer een docent hebben die dat kan en die dat wil ja want als het niet goed uit de verf komt dan zegt die mbo-leerling dat ga ik niet kiezen nou ja logisch.

Interview met Walter Mastenbroek, 18-06-2021

Wat is uw functie?

Ik ben mentor van de 1^e jaars en heb daarbij zowel havisten als mbo-groepen. Op dit moment ben ik mentor van studenten die van het mbo komen. Daarnaast ben ik praktijk coördinator van de praktijklessen en coördineer ik de stage van de 1^e jaars studenten samen met Jeroen Ludema.

De afgelopen tien jaar kiest een steeds kleiner deel van de mbo-4 studenten voor een hbo-studie.

Waarom kiezen steeds minder mbo-4 studenten voor een hbo-studie denkt u?

Oh dat wist ik niet. Maar dit komt denk ik doordat er in de agrarische sector veel werk is. Dat zien wij al bij Aeres Dronten 98% van de studenten die van school af gaan hebben binnen 3 maanden een baan. Dat zien we ook bij studenten die vroegtijdig de school verlaten, ze gaan liever aan het werk en er is werk zat.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben ervoor kiezen om naar het hbo te gaan?

Ik denk dat daar meerdere redenen voor zijn. Studenten kunnen thuis nog niet aan de gang. Dat zie ik vaak bij de tweejarige opleiding van de associate degree. Dat zijn mensen die bedrijfsopvolger zijn, thuis een bedrijf hebben en denken ik ga nog even 2 jaar studeren. 4 jaar vinden ze dan vaak te lang. Studenten die met de 4-jarige opleiding starten vanaf het mbo denken van ja op het moment dat ik alleen met een mbo-diploma het werkveld in ga krijg ik misschien te weinig waardering of voldoening voor het werk wat ik doe. Dus laat ik nog maar 4 jaar gaan studeren. Ook denk ik dat vanwege de complexiteit van de agrarische sector ook meer studenten ervoor kiezen om door te studeren. Misschien vraag in de toekomst de bank zelfs wel naar een hbo-diploma.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben uitstromen in het 1e jaar van het hbo?

Nou Ik weet niet of ze dat al een keer verteld hebben met de uitstroom is best variërend ik hoor altijd dat van de havisten ongeveer 7-8% uitstroomt dat kun je misschien wel aan Jan-Harm Borger vragen. Van de mbo groepen die 4 jaar doen daar stroomt ongeveer 1/4 van uit 25% van de VADO-groepen is dat ongeveer 35%. Dat verschil zie je vooral omdat de havisten nog geen beroepsopleiding hebben afgerond zij moeten eigenlijk sowieso blijven. Omdat ze anders toch niet de markt op kunnen om werk te gaan uitvoeren en de mbo'ers die hebben al een beroepsopleiding afgerond. De mbo'er denk ik ga het gewoon proberen lukt het niet dan is het ook prima. De VADO-groep zijn gemotiveerd om nog een studie te doen maar minder gemotiveerd om de opleiding af te maken ze hebben toch al een bedrijf thuis, daarom is dat percentage nog hoger dan de studenten die met de 4-jarige opleiding starten. De 2^e reden van uitstroom is omdat ze gewoon tempo of het niveau niet aankunnen. Ik denk voor de eerstejaars is het tempo vooral de beperkende factor. Het is een hoger tempo dan dat ze gewend zijn zeg maar om dingen op hun gemak te doen en in te leveren en van heel veel studenten hoor je ook terug het is niet per se een stuk moeilijker want heel veel hebben ze wel gehad op het mbo. Het is veel herhaling vinden ze ook, dat krijgen we namelijk ook regelmatig te horen. Maar het tempo is gewoon niet te halen voor sommigen. Dat heeft dan toch weer met de competentie organiseren te maken. Op het mbo wordt het soms toch wel ietsjes meer begeleid, ik zeg niet dat we hier de eerste jaars niet begeleiden. Maar je moet zelf je werk organiseren plannen en vooral plannen zeg maar is wel moeilijk. Nog een reden om te noemen zeg maar het ligt er heel erg aan of de student thuis woont of hier op de campus of in ieder geval in Dronten. Het gevaar in Dronten is natuurlijk ja het studentenleven is ook ontzettend leuk dus dat zorgt ook voor dat dat het soms een keer iets meer afleiding is dat er minder op school gedaan wordt en Het is ook een stukje persoonlijke ontwikkeling voor het eerst uit huis spannend zelf eten koken. Maar aan de andere kant is het ook zo de studenten die thuis wonen ja die rijden naar huis straks en dan staat pa of ma weer

te wachten en die zegt ja ga maar koeien voeren ff melken. Die hebben thuis nog iets meer bijbaantjes en daar gaat natuurlijk ook veel tijd in zitten dus vooral ook een stukje tijdsbesteding.

Welke competenties zijn volgens u goed/voldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Als je het hebt over een stukje ondernemen dat vind ik altijd ten opzichte van de havisten groepen vind ik dat ze dat veel beter doen ze zijn echt ondernemend ze durven ook zeg maar gewoon dingen aan te vragen of de dingen doen waarvan een havist zou zeggen van dat ga ik niet eens proberen. Ze proberen echt wel de grenzen op te zoeken en proberen er ook wel echt alles eruit te halen wat erin zit. Sommige vinden het niet echt ondernemerschap maar ik wel. Samenwerken dat dat kunnen ze ook wel redelijk het ligt een beetje aan van welke school ze komen sommige scholen zetten heel erg in op samenwerking en sommigen niet dus ik denk dat daar echt wel slag in te maken is Maar dat kunnen ze op het algemeen ook wel redelijk goed ja wat kunnen ze nog meer goed maar even denken welke competentie we er dan bij pakken en zelf sturen kunnen ze ook wel Alleen bij zelf sturen is het vooral zeg maar waar leggen ze de prioriteit neer ja denk dat dat de belangrijkste zijn.

Welke competenties zijn volgens u onvoldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Welke competenties kunnen ze minder. Dat is vooral soms leiding nemen, de competentie is leidinggeven natuurlijk. Maar leiding nemen dat doen ze gewoon niet vaak omdat ze vaak denken de ander doet het wel en daar komt ook een stukje organiseren en plannen. Wat ook weer te maken heeft met de competentie zelfsturen. Daar ligt een grote uitdaging, ik denk dat er nog heel veel gedaan wordt door docenten op het mbo en nu moeten ze het zelf doen. Zelfsturen en organiseren zitten dan een beetje op hetzelfde vlak en zijn moeilijk uit elkaar te halen. Maar vooral in het groepswork zijn die competenties lastig voor studenten die van het mbo komen. Het leiding geven als het moet kunnen ze wel. Dit moeten de meesten op het thuisbedrijf namelijk al doen met werknemers/stage lopers/loonwerkers.

Interviewer: Een andere docent gaf aan ze kunnen wel samenwerken, maar om elkaars kwaliteiten te benutten moeten ze nog veel leren.

Dat vinden ze ontzettend lastig ja. Ik denk dat het ook echt mee te maken heeft dat ze het gewoon gezellig vinden om op school te zijn. Daardoor stellen ze ook niet altijd de juiste prioriteiten en zijn daardoor niet altijd gemotiveerd. Ook zit er een “mbo-instelling” in de studenten, moeilijk uit te leggen maar het komt erop neer dat ze zich soms niet volwassen opstellen, een beetje kinderlijk gedrag vertonen. Sommige zijn al heel volwassen en nemen ook eigen verantwoordelijkheid en weten waarom ze op school zitten. Maar er zijn ook een aantal studenten die denken ja ik ben eigenlijk te jong om aan het werk te gaan ik ga maar ff nog een keer doorstuderen. Ik vind het wel gezellig een beetje keten, beetje gek doen en ja daar kom ik het jaar wel weer mee door.

Wat zouden mbo-opleidingen moeten doen om de student beter voor te bereiden op het hbo?

Wat sowieso een heel groot struikelblok is en dat weet je zelf ook zijn de schakel vakken, schakel en doorstroom vakken. Ik denk dat daar echt nog wel een slag te maken is wij hebben in Dronten niet voor niets het bindend studieadvies met Nederlands Engels en wiskunde. Havisten hoeven alleen de PSVA-module te volgen, dat zijn alleen de 3 schakelvakken. En een mbo-instromer ja die moet gewoon iets meer doen en ook scheikunde komt erin en economie vinden ze moeilijk dus vooral echt op de exacte vakken mag echt wel meer gedaan worden op mbo.

Interviewer: Dat is dus meer op kennis dan op competenties. Zou je ook nog competenties kunnen noemen?

Ohja, het gaat natuurlijk over competenties. Bij competenties is het vooral meer zelfsturing. Ze beter leren plannen voor zichzelf. Op de STOAS in Wageningen leer je dat, dat deel van de hersenen later

ontwikkeld dus je kunt het ze niet echt kwalijk nemen. Misschien is het gewoon meer handvatten geven en ze het gewoon een keer laten doen. Misschien ook wel meer organiseren meer zelf sturen, nee durven zeggen het is soms te lang lang leve de lol. Ze durven mekaar ook niet uit de groep te zetten of aan te spreken op iets. Dus inzetten op competenties tijdens samen werken.

Wat zouden studenten zelf kunnen doen om zichzelf goed voor te bereiden op het hbo?

Als ik het heb over heel praktisch gewoon een stukje werkervaring opdoen op meerdere plekken. Ik denk dat je daar dan ook competenties ontwikkeld dus niet alleen thuis op het thuis bedrijf gaan werken maar ook op andere bedrijven en misschien wel ook in andere sectoren. Op die manier ga je met vreemde mensen werken daar leer je ook heel veel van. Je leert je grenzen aangeven stukje zelfsturing en je leert ook samenwerken met mensen met wie je soms liever niet samenwerkt. Mbo studenten kiezen heel vaak de makkelijke weg, ze gaan werken of stagelopen bij bekende. Maar durf eens kritisch naar jezelf te kijken denk ik. Het is moeilijk om op deze vraag richting een competentie te gaan moet ik zeggen.

Welke competentie ontwikkeling kan er in leerjaar 1 van het HBO nog beter begeleid worden? > extra training/ lessen o.i.d. voor doorstromers?

Ik denk sowieso een stukje organiseren ik denk dat dat veel meer aandacht mag hebben hoe organiseer ik mijn eigen werk maar ook hoe organiseer je het groepswork denk dat dat echt wel eentje is die veel meer aandacht moet krijgen.

Interviewer: Moet dat dan tijdens de mentorlessen of moet dat in een aparte module of?

In de mentorlessen maar ook vooral bij groepswork. Bijvoorbeeld in de module PIMV, dat is een groepsopdracht waarbij wordt gewerkt vanuit PGO. Dat is natuurlijk een heel leuk concept maar we gaan best wel heel snel naar het product toe we vergeten heel erg het proces. Dat vergeten van het proces zie ik wel bij meer groepsopdrachten. Dus het is misschien niet per se bij een specifiek vak maar vooral bij groepsopdrachten in het eerste jaar dat je veel meer stil gaat staan bij het proces en ja daar komt automatische de competentie organiseren in terug en dan en samenwerken en natuurlijk zelfsturen komt er ook terug. Zelf sturen zou voor mij ook een competentie zijn waarvan ik zou denken daar mogen ze wel ietsjes meer mee aan de gang om meer zicht te hebben op hun eigen gedrag ook negatief. Dus het eigen gedrag dat ze niet moeten tonen dat ze daar ook meer opgestuurd worden en dat ze ook gewoon kijken naar eigen functioneren hoe professioneel sta ik in deze opleiding hoe ga ik hiermee om en Misschien ook wel het keuzes maken. Wat heel veel 1ejaars studenten niet doen en daarom is de overgang ook best wel moeilijk. Studenten vergeten keuzes te maken op het moment dat ze te veel werk hebben. Daar heb ik ook heel veel mentor gesprekken altijd over ja, ik red het niet qua tentamen zo. Ik zeg dan welke tentamens ga je maken? Ja allemaal en als we hier nou eens een keuzes in gaan maken dat we er eventjes twee niet doen want die doen we straks een t5. Ja dat kan niet dat kan niet dan nee ze moeten allemaal t4 gebeuren. Maar dat is toch beetje zelfsturing van ja wat kan ik aan en wat kan ik niet aan.

Tot slot wil ik nog toevoegen dat vaak bij de mbo groepen de persoonlijke situatie in het eerste jaar ook best wel erg meespeelt. De meeste hebben namelijk een thuis bedrijf en daardoor zijn er soms meer problemen vanuit de thuissituatie/het gezin die invloed hebben op de studieresultaten. Het heeft niks met competenties te maken. Maar het zijn invloeden die de competentie organiseren te boven gaan.

Interview met Marco den Ouden, 21-06-2021

Wat is uw functie?

Ik ben mentor en coördinator. Module coördinator van PBAN en bij PBAN ja daar komt natuurlijk vooral op een gegeven moment het verschil tussen mbo en havo best wel aan de orde. Omdat dat dan ja toch behoorlijk deel over schriftelijke rapporteren gaat.

Interviewer: Bent u dan mentor van havo of mbo-instromers?

Ik ben altijd mentor van mbo-instromers. Dit jaar van een VADO-klas, dat zijn ook allemaal instromers van het mbo.

De afgelopen tien jaar kiest een steeds kleiner deel van de mbo-4 studenten voor een hbo-studie. Waarom kiezen steeds minder mbo-4 studenten voor een hbo-studie denkt u?

Nou maak het laat ik het zo zeggen dan ga ik even de geschiedenis in. In het verleden heb ik in het mbo natuurlijk 15 jaar gewerkt als docent. Daar zag ik een afvloeiing van de akkerbouw studenten. In het verleden hadden we een speciale opleiding akkerbouw in Nederland en heel veel plekken en het aantal plekken werd steeds minder. Omdat er steeds minder vraag was naar studenten die op een gegeven moment daarin kwamen. Daar heb ik een discussie over gehad en ik zeg op een gegeven moment ik zie daar gewoon een verschuiving. Heel veel akkerbouwbedrijven dat zijn goed opgeleide bedrijven hè. Die komen toch boven de oppervlakte omdat die qua management het net even beter voor mekaar heeft en meer geld genereren en meer winst. De ondernemers zijn dus hoger opgeleid en daardoor gaan ook de kinderen niet via mbo maar via havo of atheneum naar het hbo of universiteit. Die switch die zag je in de laatste decennia zal ik maar zeggen steeds meer voorkomen vandaar dat in het mbo de opleiding eigenlijk weg is. Bij varkenshouderij is er al een splitsing geweest, net als bij pluimveebedrijven. Daarvan zijn alleen de goede bedrijven overgebleven. Bij de melkveehouderijbedrijven is dat anders. De bedrijven zijn minder hetzelfde, de een heeft een camping de ander maakt kaas. Daardoor zie je toch dat steeds meer studenten niet kiezen voor het mbo maar zeggen ik heb toch hbo nodig dus ik ga naar de havo voor de snellere weg. Vroeger werd vaak denigrerend gezegd van boer dat is een dom beroep, daar hoef je niet veel kennis voor te hebben. In mijn tijd werd door mijn ooms en tantes gezegd van ach Marco die moet maar boer worden want die is niet zo slim nou en ik heb het tegendeel bewezen. Maar veehouder is het breedste beroep van de wereld, je moet heel veel kennis en kunde hebben. Mensen stromen dus op een andere manier door niet allemaal via het mbo. Ik wil daarmee niet zeggen dat het goed is, mensen die het mbo eerst hebben gedaan hebben vaak meer praktijkervaring en sneller kans op een baan. Maar van 10% minder studenten van het mbo hebben wij geen last, de opleidingen groeien in Dronten alleen maar.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben ervoor kiezen om naar het hbo te gaan?

Ze hebben het gewoon echt meer nodig. Vroeger had je adviseurs en ik zeg altijd ook in het mbo heb ik dat ook gezegd van denk er goed aan adviseurs zijn belangrijk voor je bedrijf die heb je wel nodig maar denk er goed aan jij moet de beheerder zijn van de portemonnee. Jij moet die kennis en vaardigheid ook hebben als jij die kennis en vaardigheid niet hebt ja dan hou je die portemonnee voor de bedrijfsadviseur ja en die pakte wel uit hoor die die zorgt er wel voor dat die zelf in ieder geval genoeg krijgt om ja je zijn loon ieder geval veilig te stellen. Jij als ondernemer moet er wel meer grip op hebben en daarom heb je die kennis gewoon nodig en de regels omtrent de veehouderijen gewoon sowieso. Het is allemaal veel moeilijker boeren. Vroeger toen ik het bedrijf kon overnemen van mijn ouders toen kon je nog een beetje een foutje maken en een foutje werd niet zo duur afgestraft tegenwoordig als jij een fout maakt in een bedrijf ja dan ben je gauw weer 1 ton armer zou ik maar zeggen. Dat is gewoon wel heel lastig om te zorgen dat je wel kan leren hè van fouten moet je leren maar dan een niet te grote gelijk te grote gevolgen heeft. Dat is wel heel lastig ja. Daarom

heb je die kennis nodig ik zeg op een gegeven moment theorie kennis is natuurlijk niet praktijkkennis maar toch is de theorie kennis als onderbouwing voor je praktijk.

Wat is volgens u de reden dat studenten die een mbo-vooropleiding hebben uitstromen in het 1e jaar van het hbo?

Dat is toch wel op een gegeven moment dat dat stukje schriftelijk rapporteren, scheikunde die dingen zijn het meeste waar ze tegenaan lopen. Ook Engels is moeilijk voor ze om op het juiste niveau te krijgen. Het is zo jammer dat in de 1^e 2 jaar van het mbo wel de avo vakken gegeven worden maar in het 3^e jaar wordt dat niet meer aangeboden. Als de student dan op het hbo komt moeten ze weer heel erg bij krabbelen en dat dat maakt het gewoon extra complex. Ook is het zo dat op het mbo redelijk veel komt aanwaaien, ze hoeven er niet zoveel voor te doen. Zodra je op het hbo komt ja dan is het kennis en kunde niveau even een stukje hoger dan moet je er even wat meer voor werken. Ik heb studenten hier zien verdwijnen in het eerste jaar en die zeiden, Marco ja ik baal er gewoon gigantisch van maar het leren leren lukt mij gewoon niet ik krijg het niet voor mekaar om te leren leren. Ook docenten moeten op het mbo de lat soms wat hoger leggen voor de student. Ik heb dat toendertijd wel veel gedaan. Ik zei op een gegeven moment tegen studenten van ja denkt er goed aan jongens hè de ene vraag ik wat meer dan de ander zie dat niet op een gegeven moment als kwalijk want uiteindelijk zijn jullie zijn allebei geslaagd en allebei heb je een diploma maar toch heb ik die lat even voor jou iets hoger gedaan. Waarom? Als jij later in de toekomst tegen probleem loopt en je hebt die lat nooit iets omhoog gelegd dan ga je dat probleem niet te lijf zodra jij een keer die lat omhoog hebt gebracht. Ik heb dat gedaan voor jou en daardoor ben je er wel overheen. Ik zorg wel voor dat je er overheen komt dan heb jij later voor je gevoel van jongen ik kan de hele wereld aan.

Welke competenties zijn volgens u goed/voldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Op zich kunnen ze wel samenwerken dat is op zich niet verkeerd, op het mbo is daar meer aandacht aan besteed dan op de havo. Leiderschap zijn mbo studenten ook beter in, dat wordt op de havo niet aangeboden. Op het mbo ja dat is net ook welke student het is hoor maar je hebt iets eerder op een gegeven moment te maken met studenten die van een bedrijf komen die eigenlijk al of een werknemer of een loonwerker moeten aansturen enzovoort. Daar leer je ook van hè. Globaliseren kennen de meeste studenten ook al. Ze zijn toen ze op het mbo zaten al voor stage in het buitenland geweest. Als je op een gegeven moment kijkt naar het presenteren dan is normaal gesproken de mbo'er ietsje vlotter erin. Er zijn altijd individuele maar als je op een gegeven moment gemiddeld ziet dan is een mbo'er even net wat beter in presteren. Maar dat heeft ook te maken met leeftijd, die zijn even weer wat volwassener en ik zeg op een gegeven moment tegen studenten ook van wanneer presenteert je het makkelijkste? Als je er veel kennis en kunde in hebt en de meeste presentaties die gaan over een stukje vakkennis en daar heeft de mbo'er net wat meer van. Het heeft niet te maken met de presentatietechniek, meer met de ruggengraat. Door het veel te doen leer je en gaat het steeds makkelijker.

Welke competenties zijn volgens u onvoldoende ontwikkeld als studenten van het mbo naar hbo doorstromen?

Even kijken zelf sturen die valt die valt gewoon tegen daar zie je de havo'ist beter in ten opzichte van de mbo'er en dat heeft te maken vooral met plannen, plannen organiseren. Op het hbo wordt er in het eerste jaar zoals jij weet best nog wel wat mee georganiseerd door de docenten maar in het tweede jaar word je best wel losgelaten van joh nu moet je het zelf maar kunnen. Dan merk ik gewoon dat een mbo'er wat langer die hand probeert vast te houden. Een tekort in zelfsturen. Ze moeten gaan plannen dat ze op de juiste tijdstippen beginnen met studeren. Een mbo'er is toch wel erg in de watten gelegd en dat is ook niet erg hoor. Op gegeven moment zijn er mbo'ers die echt diesels zijn noem ik het dan altijd die komen later op gang. Ik ben zelf er ook eentje van dus ik mag me zelf onder diezelfde categorie scharen. Over deze type student wordt vaak gezegd, deze is niet hbo waardig. Dan zeg ik geef ze een kans ze komen er echt wel, alleen het duurt iets langer.

De verschillen zijn ook niet erg, niet iedereen hoeft een rapport te schrijven naar de bank en als jij maar weet dat je er niet goed in bent dat is toch wel belangrijker. In het afstuderen dan zeg ik ook heel vaak tegen de student joh als jij op een gegeven moment slecht in schriftelijk rapporteren bent ja zorg ervoor dat je voldoende back up hebt die op een gegeven moment jou erbij kan helpen.

Wat zouden mbo-opleidingen moeten doen om de student beter voor te bereiden op het hbo?

Schriftelijk rapporteren hè daar heb ik ook vaak over van jongens eigenlijk de ouderwetse verslagen die de toendertijd geschreven moeten worden maak het geen invuloefeningen van maar ja gaan ze echt schrijven en het probleem is Ik heb In het onderwijs In het mbo ook vaak zelf gezegd van ja Ik ben een vakdocent geen AVO-docent Ik ben geen Nederlands docent Waarom zou ik op Nederlands daar feedback op moeten zetten nou Ik heb een master heb ik inmiddels gehaald en daar heb ik het vooral gewijd daar op en elke vakdocent is ook taaldocent en daar moeten docenten In het mbo veel meer bewust van worden dus alle vakdocenten moeten taalkundig ook beter opgeleid zijn dus want veel docenten die kunnen taalkundigen ook niet zo best die moeten daar wel meer in ja bijdrage leveren dat ze studenten stimuleren om beter te gaan schrijven en Dat is gewoon heel belangrijk Als we dat voor elkaar krijgen dan gaat het omhoog want ja alles dat ze het rare alles gaat via communicatie en communicatie is schriftelijk en mondeling en als jij je schriftelijk en mondeling slecht kan uiten dan wordt jij sneller gezien als minder dan 100% zou maar zeggen hè als jij op een gegeven moment een goede brief schrijft die aankomt bij een bank of aan een accountant of wat dan ook of waar jij een brief moet toeschrijven Dat is Natuurlijk heel belangrijk als dat begint met vol met taalfouten zit of wat dan ook dan denken ze ja ammehoela daar gaan we wat voor doen voor jou dat doen we dus niet en Dat is gewoon belangrijk en je ziet al een beetje een afspiegeling in Den Haag er worden regelmatig interviews gehouden door allerlei nieuwszenders en Als ik praat over 20-25 jaar terug kreeg ik regelmatig ja sorry dat ik het zeg maar een beetje domme boeren voor de camera die een beetje onzin uit aan het kramen waren en dat zie ik gewoon de laatste jaren echt met sprongen vooruit gaan steeds meer boeren zijn er bewust van en hebben dus ook veel meer kennis en kunde en die weten waar ze het over hebben en die gaan zich niet op glad ijs bevinden en die die die denkt de Als het niet helemaal zeker weten dan proberen ze dat ook te mijden en die doen het heel goed en daar gaat dat stukje communicatie hè dat gaat in sprongen vooruit en Dat is gewoon hartstikke goed te noemen en dan moeten we mee verder gaan ja.

Ik heb in het mbo veel gewerkt met saldo berekeningen en allerlei dingen Excel overzichtjes die ze moesten maken voor een bemestingsadvies. Door het veel meer te refereren aan je eigen bedrijf en te gaan onderzoeken van hé hoe kan ik dat beter doen dan ga je ook heel veel van opsteken dus meer met het bedrijf bezig zijn om die kennis en kunde die theorie kennis in het bedrijf te stoppen hè dat dat zou op een gegeven moment een extra aanmoediging zijn om meer te leren ja.

Interviewer: Wil je dan dat het mbo ze meer met het bedrijf laat bezig zijn, of moeten ze dat zelf oppakken?

Ja kijk ik weet gewoon als jij het volledig af laat hangen van de student zelf dan komt het bij een kleine groepje wel goed terecht en grote groep niet hè. Er moet toch een stukje drang achter zitten. Alleen hoe het mogelijk is om dat goed in het curriculum van het mbo te zetten dat is best wel lastig. Met PVB's is er al een stuk verbeterd op het mbo ten opzichte van vroeger. Maar er zitten ook fouten in het mbo-systeem die ze er niet meer uit kunnen halen. Ze hebben 1 hele grote fout gemaakt, je weet er is een basisdeel, profieldeel en keuzedeel. Toen ze dat keuzedeel gingen toevoegen heb ik daarbij meegelopen. Maar ze luisterden daar niet naar me dus ben ik ermee gestopt. Want ik zag echt gewoon een aanfluiting. Ze hadden veel meer het basisdeel moeten omvormen door het gezamenlijke deel te noemen want nu heb je in het mbo allemaal kleine splinter opleidingen. Als je dat niet hebt moet je ver reizen. Er zijn allerlei opleidingen van de regio bij elkaar verbonden dus je moet op een bepaalde locatie de lessen volgen. Maar studenten van veehouderij, hovenier en loonwerk die kunnen prima gezamenlijk lessen krijgen. Daarnaast kunnen ze veel van elkaar leren en

dan hebben we op meerdere locaties goed onderwijs. Nu studenten ver moeten reizen dan blijft de kennis ergens halverwege liggen en gaat er veel verloren. Ik ben bang dat we een aantal mbo-scholen gaan verliezen in de komende 10 jaar. Er gaan scholen failliet doordat de groepsgrootte niet meer passend is of de studenten moeten te ver reizen om bij de school te komen. Studenten onder de 16 die reizen niet zo makkelijk hè er wordt altijd wel gezegd ach dat moet wel kunnen. Maar studenten van 16-17 dat is gewoon heel erg lastig ja. De kwaliteit van het onderwijs gaat achteruit.

Wat zouden studenten zelf kunnen doen om zichzelf goed voor te bereiden op het hbo?

Motivatatie en doorzettingsvermogen zijn voor de student heel erg belangrijk. Daarnaast als jij achterstand heb ik noem maar even op scheikunde of Engels ga ermee aan de gang. Je leert het beste door te doen, dus is je Engels niet goed ga naar Canada of Engeland om Engels te leren. Sommige studenten zien ook het nut niet in van scheikunde, dat gaan ze pas snappen als ze weten dat het met veel meer dingen te maken heeft bijvoorbeeld met veevoeding. Dan is het misschien wel handig om daar meer in te verdiepen. Maar het gaat vooral over motivatie en doorzettingsvermogen hè. Als student moet je weten hoe het is om ergens voor te moeten vechten. In de eerste periode wordt altijd door de docenten en mentoren gezegd van jongens ga gelijk aan het werk want de eerste periode daar gaat het om. Maar als de student in die 1e periode denkt van nou ik kijk wel wat die toetsen zijn, hoe moeilijk het is en ze scoren dan 1en en 2en dat ga je niet weer inhalen. Je moet direct ervoor gaan dat je eigenlijk een 10 wil scoren. Maar dat is zo moeilijk want die student die heeft dat nog nooit gedaan, ik hoefde niet te leren want ik had toch zo al een 7, waarom zou ik leren. Daarmee wil ik niet direct zeggen dat de docent daarvan schuldig is hé want de organisatie die bewaakt ook een bepaald iets en er wordt heel veel gevraagd en dan moet dit nog eens een keer bij ja en dat maakt het allemaal complex nou maar een klein beetje wat meer dat ze ergens tegenaan lopen dat ze de sprong moeten wagen dat zal heel mooi wezen in het mbo dan leren ze dat voor in het hbo.

Welke competentie ontwikkeling kan er in leerjaar 1 van het HBO nog beter begeleid worden? > extra training/ lessen o.i.d. voor doorstromers?

Nou dat zelf sturen eigenlijk is dat in de coronatijd extra aan bod gekomen natuurlijk van kan je jezelf sturen ja of nee. Het is wel een van de moeilijkste competenties om daar handen en voeten aan te geven want ik weet gewoon de ene die heeft daar gewoon veel meer gevoel in als een ander. Nu in de corona periode zag je dus wie het wel kan en wie niet. Ik heb nog geen idee hoe ik dat studenten kan aanleren. Het is gewoon heel erg ongrijpbaar. Misschien heb ik daar zelf als docent wel hulp bij nodig. Ik kan wel een hele actieve les maken online, maar de student moet toch echt zelf aanwezigheid tonen. Het leren zelfsturen en plannen is dus heel belangrijk, ik hoop dat iemand daar het gouden ei voor kan vinden. Ik denk dat heel veel studenten daarbij gebaat zijn en eigenlijk is die misschien wel in een adem te noemen met het hetzelfde leren zelf sturen is ook zelf leren leren.

Hoe competenties aangeleerd kunnen worden is geen onderdeel van dit afstudeerwerkstuk. Wel is er op mijn stage bijvoorbeeld het keuzedeel doorstroom hbo.

Die is vaker geweest hoor die die doorstroom hbo was vroeger in de zelfs in mijn tijd en dan praat ik 25 jaar geleden oeps. Toen kon je dat al volgen. Het zou mooi zijn als er bij dat keuzedeel schakel en doorstroom vakken gegeven worden. Daarmee zou de student dan een vrijstelling kunnen krijgen. Net als dat de havist vrijstelling heeft voor de doorstroom vakken. Als je dan het keuze deel niet hebt gevolgd heb je een iets drukker programma. Het is gewoon belangrijk dat er iets tegenover staat als de student kiest voor dat keuze deel, op dit moment levert het dus niks op. Dit is mijn mening daarover, vanuit mijn praktijkervaring. Ik heb 15 jaar in het mbo gewerkt en ik heb 6 of 7 verschillende onderwijsvernieuwingen meegemaakt dus ik ken er ook al best veel en elke keer als je het eenmaal net aan goed aan het lopen hebt dan wordt er weer een Switch gemaakt. Het veranderen om het veranderen is nooit een goede verandering hè. Er moet veel meer nagedacht worden over wat willen we nou echt dat er veranderd. Op een gegeven moment een stukje efficiëntie, ik kijk dan heel erg bedrijfsmatig naar een school een stukje efficiëntie een stukje kwaliteit

verhoging door efficiëntie is vaak handiger. Veranderen omdat er gedacht wordt dat iets beter werkt voor de student is utopie. Het is uiteindelijk de docent die bepaalt wat er geleerd wordt. Als jij een gemotiveerde docent voor de klas hebt staan leert de student veel meer. Hoe krijg je een positief gestelde docent voor de klas? Door niet elke keer veranderingen door te voeren. Tuurlijk is verandering soms goed hoor. Maar je moet niet veranderen maar verbeteren.

Nog even een ding een ding zeggen nog over de aansluiting van mbo naar hbo vooral Aeres heeft Natuurlijk heel veel mbo en vmbo's in hun bezit tegenwoordig is Nordwin ook alweer Aeres geworden zou ik maar zeggen Misschien nog niet helemaal de naam maar daardoor proberen we ook op een gegeven moment aansluiting weten te krijgen Barneveld is een van de meest bekende daarin en daar proberen we ook op een gegeven moment die gouden stappen te maken daarin en Misschien is daar op een gegeven moment ook wel een stukje van hé dat moet je eigenlijk op een gegeven moment Barneveld is ook even spreken van hé hoe hebben jullie en waar werken jullie aan om die aansluiting beter te krijgen.

Bijlage 9 Coderen interviews

1	Respondenten	Thema	Code				
	Jeanette Wolters	Relevante functie	Functie	Docent	Mentor		
	Dirk de Groot	Relevante functie	Functie	Instroom coördinator	Studieadviseur		
	Walter Mastenbroek	Relevante functie	Functie	Docent	Mentor	Coördinator praktijklessen	Coördinator stage 1e jaars
	Marco den Ouden	Relevante functie	Functie	Docent	Mentor	Coordinator PBAN	

2	Respondenten	Thema	Code			
	Jeanette Wolters	10% minder doorstroom	Reden geen doorstroom	Opzien tegen studeren	Thuis werken	Voldoende werk
	Dirk de Groot	10% minder doorstroom	Reden geen doorstroom	Dit geldt niet voor groene mbo		
	Walter Mastenbroek	10% minder doorstroom	Reden geen doorstroom	Er is veel werk in de agrarische sector		
	Marco den Ouden	10% minder doorstroom	Reden geen doorstroom	Verandering door hoger opgeleide ouders		

3	Respondenten	Thema	Code			
	Jeanette Wolters	Wel doorstromen naar hbo	Reden doorstroom	X		
	Dirk de Groot	Wel doorstromen naar hbo	Reden doorstroom	Zien banen die hbo vragen	Gaan met de stroom mee om door te studeren	
	Walter Mastenbroek	Wel doorstromen naar hbo	Reden doorstroom	Nog geen ruimte in thuisbedrijf	Te weinig waardering/voldoening met mbo	Bank vraagt in toekomst hbo
	Marco den Ouden	Wel doorstromen naar hbo	Reden doorstroom	Het is nodig	Je moet net zo slim blijven als de adviseur	Steeds meer regelgeving

4	Respondenten	Thema	Code				
	Jeanette Wolters	Uitstromen 1e leerjaar	Reden uitstroom	X	X		
	Dirk de Groot	Uitstromen 1e leerjaar	Reden uitstroom	Studiepunten	Mindset		
	Walter Mastenbroek	Uitstromen 1e leerjaar	Reden uitstroom	Tempo	Niveau	Slecht organiseren/plannen	
	Marco den Ouden	Uitstromen 1e leerjaar	Reden uitstroom	Schriftelijk rapporteren	AVO vakken	Niet kunnen leren leren	Het is te makkelijk op mbo

5	Respondenten	Thema	Code				
	Jeanette Wolters	Goed/voldoende ontwikkelde competentie	Competentie	Samenwerken	Contact leggen	Ondernemen	
	Dirk de Groot	Goed/voldoende ontwikkelde competentie	Competentie	Samenwerken	Maatschappelijke skills	Praktische competenties	
	Walter Mastenbroek	Goed/voldoende ontwikkelde competentie	Competentie	Samenwerken		Ondernemen	
	Marco den Ouden	Goed/voldoende ontwikkelde competentie	Competentie	Samenwerken	Leiderschap	Globaliseren	Presenteren

6	Respondente n	Thema	Code					
	Jeanette Wolters	Onvoldoende ontwikkelde competentie	Competentie		Organiseren	Zelfsturen		
	Dirk de Groot	Onvoldoende ontwikkelde competentie	Competentie	Schriftelijk rapporteren			Doorstroom en schakelvakken	Abstract denken
	Walter Mastenbroek	Onvoldoende ontwikkelde competentie	Competentie		Organiseren en plannen	Zelfsturen	Leiding nemen	
	Marco den Ouden	Onvoldoende ontwikkelde competentie	Competentie	Schriftelijk rapporteren	Plannen en organiseren	Zelfsturen		

7	Respondente n	Thema	Code				
	Jeanette Wolters	Vanuit mbo-opleiding	Lessen/trainingen	Doorstroom en schakelvakken aanbieden	Organiseren aanleren	Lat hoger leggen	
	Dirk de Groot	Vanuit mbo-opleiding	Lessen/trainingen	Doorstroom en schakelvakken aanbieden	Schriftelijk rapporteren	Lezen	
	Walter Mastenbroek	Vanuit mbo-opleiding	Lessen/trainingen	Doorstroom en schakelvakken aanbieden	Zelfsturen aanleren	Tijdens samenwerken meer sturen	
	Marco den Ouden	Vanuit mbo-opleiding	Lessen/trainingen	Doorstroom en schakelvakken aanbieden	Schriftelijk rapporteren	Opdrachten meer naar praktijk/thuis bedrijf maken.	Keuzedeel doorstroom met vrijstellingen

8	Respondenten	Thema	Code			
	Jeanette Wolters	Student zelf competentie ontwikkelen	Activiteiten	Meeloop dagen	Gericht vragen aan hbo student hoe het hbo is	
	Dirk de Groot	Student zelf competentie ontwikkelen	Activiteiten	X		
	Walter Mastenbroek	Student zelf competentie ontwikkelen	Activiteiten	Werkervaring opdoen bij onbekende		
	Marco den Ouden	Student zelf competentie ontwikkelen	Activiteiten	Motivatatie	Doorzettingsvermogen	Werk aan je zwakke punten

9	Respondenten	Thema	Code		
	Jeanette Wolters	Begeleiding in 1e jaar HBO	Lessen/training op hbo	Taaldesk met intervisie groep	
	Dirk de Groot	Begeleiding in 1e jaar HBO	Lessen/training op hbo	X	
	Walter Mastenbroek	Begeleiding in 1e jaar HBO	Lessen/training op hbo	Bij groepsopdrachten sturen op organiseren	In mentorgesprek student helpen bij organiseren
	Marco den Ouden	Begeleiding in 1e jaar HBO	Lessen/training op hbo	Helpen bij zelfsturen	Ondersteunen bij Leren Leren

Checklist schriftelijk rapporteren

Checklist Schriftelijk Rapporteren

Naam: Celine van Schagen Klas: 3025048 Datum: 9-8-2021

Titel verslag/rapport: Afstudeerwerkstuk: Competentie ontwikkeling op mbo-veehouderij opleidingen in Nederland.

Nadat jij je verslag/rapport hebt ingevuld, ingevulde checklist vindt er geen beoordeling plaats. De assessor controleert met deze checklist je rapport/verslag. De beoordelingscriteria die met een * zijn aangegeven, zijn de zogenaamde 'killing points'. Indien de assessor meer dan vijf 'killing points' heeft aangekruist, dien je het rapport/verslag op alle onvoldoende onderdelen te verbeteren. Voor de herbeoordeling moet je ook de oude versie inleveren. In het afstudeerwerkstuk zijn geen 'killing points' toegestaan! **AANVINKEN WAT NIET IN ORDE IS!**

1. Het taalgebruik: ☐ Bevat niet meer dan drie grammaticale, spel- en typefouten per duizend woorden* Bij meer dan drie fouten per duizend woorden is het rapport/verslag afgekeurd! ☐ Heeft een adequate interpunctie* ☐ Is afgestemd op de gekozen doelgroep (juiste stijl)* ☐ Laat een zakelijke en actieve schrijfstijl zien* ☐ Bevat geen persoonlijke voornaamwoorden* 2. Het rapport/verslag: ☐ Is ingebonden (hard copy)* ☐ Is vrij van plagiaat* (zie onderwijsexamenregeling) 3. De omslag: ☐ Bevat de titel ☐ Vermeldt de auteur(s) 4. De titelpagina/het titelblad: ☐ Heeft een specifieke titel* ☐ Vermeldt de auteur(s)* ☐ Vermeldt de plaats en de datum* ☐ Vermeldt de opdrachtgever(s)* 5. Het voorwoord: ☐ Bevat de persoonlijke aanleiding tot het schrijven van het rapport/verslag ☐ Bevat persoonlijke bedankjes (persoonlijke voornaamwoorden toegestaan) 6. De inhoudsopgave: ☐ Vermeldt alle genummerde onderdelen van het rapport/verslag* ☐ Vermeldt de samenvatting en de bijlage(n) ☐ Is overzichtelijk ☐ Heeft een correcte paginaverwijzing 7. De samenvatting: ☐ Is een verkorte versie van het gehele rapport/verslag ☐ Bevat conclusies ☐ Bevat geen persoonlijke mening ☐ Is gestructureerd ☐ Is zakelijk geschreven ☐ Staat direct na de inhoudsopgave 8. De inleiding (toelichting op intranet): ☐ Is hoofdstuk 1* ☐ Beschrijft het grotere kader en aanleiding ☐ Beschrijft inhoudelijke achtergrondinformatie* ☐ Formuleert het probleem/de onderzoeksvraag* ☐ Vermeldt het doel* ☐ Bevat een leeswijzer voor het rapport/verslag*	9. Materiaal en methode: ☐ Beschrijft de gevolgde onderzoeksmethode ☐ Past bij de onderzoeksvraag/vragen* ☐ Beschrijft de variabelen/eenheden ☐ Beschrijft de methode van data-analyse 10. De (opmaak van de) kern: ☐ Bestaat uit genummerde hoofdstukken en (sub)paragrafen (maximaal drie niveaus)* ☐ Deze zijn verschillend in opmaak* ☐ De hoofdstukken en (sub)paragrafen hebben een passende titel ☐ Een hoofdstuk beslaat ten minste één pagina ☐ Een nieuw hoofdstuk begint op een nieuwe pagina ☐ De zinnen lopen door (geen 'enter' binnen een alinea gebruiken) ☐ De figuren zijn (door)genummerd en hebben een passende titel (onder de figuur)* ☐ De tabellen zijn (door) genummerd en hebben een passende titel (boven de tabel)* ☐ Tabellen en figuren zijn zelfstandig te begrijpen ☐ In de tekst zijn er verwijzingen naar figuren en/of tabellen* ☐ De tekst bevat verwijzing naar de desbetreffende bijlage(n) ☐ De tekst is ook zonder verwijzingen te begrijpen ☐ De pagina's zijn genummerd* 11. De discussie: ☐ Bevat een vergelijking met relevante literatuur ☐ Geeft de valide argumentatie weer ☐ Evalueert de gebruikte onderzoeksmethode ☐ Bevat een kritische reflectie op de eigen bevindingen (zie toelichting op intranet) 12. De conclusies en aanbevelingen: ☐ De conclusies zijn gebaseerd op relevante feiten ☐ De aanbevelingen zijn gebaseerd op relevante feiten ☐ Bevatten geen nieuwe informatie* 13. De bronvermelding: ☐ In de tekst is conform de geldende APA-normen* (zie intranet Mediatheek) 14. De literatuurlijst: ☐ Is opgesteld conform de geldende APA-normen* (zie intranet Mediatheek) 15. De bijlagen: ☐ Zijn genummerd ☐ Zijn voorzien van een passende titel ☐ Bevatten geen eigen analyse